

Uloga jezičnih igara u poticanju slušanja kod djece predškolske dobi

Hanžek, Tamara

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Teacher Education / Sveučilište u Zagrebu, Učiteljski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:147:046615>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-08-20**

Repository / Repozitorij:

[University of Zagreb Faculty of Teacher Education - Digital repository](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Tamara Hanžek

ULOGA JEZIČNIH IGARA U POTICANJU SLUŠANJA KOD DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Zagreb, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
UČITELJSKI FAKULTET
ODSJEK ZA ODGOJITELJSKI STUDIJ

Tamara Hanžek

ULOGA JEZIČNIH IGARA U POTICANJU SLUŠANJA KOD DJECE
PREDŠKOLSKE DOBI

Završni rad

Mentor rada:

izv. prof. dr. sc. Katarina Aladrović Slovaček

Zagreb, rujan 2023.

Sadržaj

1. Uvod	1
2. Jezične djelatnosti	3
2.1. Govorenje.....	4
2.2. Čitanje.....	5
2.3. Pisanje	5
2.4. Slušanje.....	6
2.4.1. Glas	8
2.4.2. Proces nastanka glasa.....	10
2.4.3. Glas i njegove karakteristike	11
3. Dijete i igra.....	12
3.1. Jezična igra.....	13
3.1.1. Igre slušanja	14
4. Istraživanje.....	17
4.1. Opis uzorka	17
4.2. Opis instrumenta istraživanja	18
4.3. Cilj i problemi istraživanja.....	20
4.4. Hipoteze istraživanja	20
4.5. Rezultati istraživanja	21
5. Rasprava i zaključak.....	37
LITERATURA.....	39
PRILOG	41

SAŽETAK

Sluh se tumači kao osjet kojim se uočavaju zvukovi koji se zasnivaju na prijenosu titraja unutar uha te nakon čega slijedi određivanje njihovih značenja. Titraji su uzrokovani zvučnim valovima iz okoline i na kraju procesa prijenosa pretvoreni su u živčane impulse koji putuju dalje prema slušnoj kori velikoga mozga. Osnovni i najjedostavniji element govora jest glas.

Jezične igre smatraju se kao jedno od glavnih suradnika u razvoju govora djece vrtićke i predškolske dobi. U jezične igre ubrajaju se sve igre pri kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima, a dijele se na igre čitanja i pisanja i na igre slušanja i govorenja (Peti-Stantić, Velički, 2008). Kako bi učinak jezičnih igara bio pozitivan i uspješan, važan je izbor igre ovisno o djetetovoj dobi. Počevši od najranije dobi, vježbanje i poticanje razvoja jezika je nužno i izrazito bitno kako bi uslijedio razvoj svih drugih dječjih sposobnosti. Uz odgojitelje, veliku ulogu ima pokretanje i uključenje u igru od strane roditelja djeteta jer djetetu su potrebni kao dobar govorno-komunikacijski model i odgovorni su za pružanje pogodnih uvjeta za pravilan izgovor glasova u materinskom jeziku.

Temeljni cilj i svrha ovog rada bilo je ispitati upotrebljuju li odgojitelji diljem Hrvatske jezične igre za poticanje slušanja kod djece predškolske dobi i na koji način ih provode u odgojnim skupinama. Istraživanje je provedeno putem online obrazca – ankete. U njemu je sudjelovalo 72 odgojitelja iz raznih dijelova Hrvatske. Istraživanje je pokazalo da jednaki broj odgojitelja provodi jezične igre 1 - 2 puta tjedno i 3 i više puta tjedno u svojim odgojnim skupinama te svi odgojitelji koriste u radu s djecom jezične igre u raznim oblicima u svrhu poticanja slušanja i pri tome nailaze na neke prepreke pri izvođenju igara.

Ključne riječi: sluh, glas, jezične igre, poticanje slušanja

SUMMARY

Hearing is interpreted as a sense that detects sounds based on the transmission of vibrations through the inside of the ear, followed by the determination of their meanings. Vibrations are caused by sound waves from the environment and at the end of transmission process, they are converted into nerve impulses that travel further to the auditory cortex of the cerebrum. The basic and simplest element of speech is the voice.

Language games are considered one of the main collaborators in the speech development of kindergarten and preschool children. Language games include all games in which the means of expression is language in all its forms, and they are divided into reading and writing games and listening and speaking games (Peti-Stantić, Velički, 2008). In order for the effect of language games to be positive and successful, it is important to choose a game depending on child's age. Starting from the earliest age, practicing and encouraging the development of language is necessary and extremely important in order for the development of all other children's abilities to follow. With educators, the initiation and involvement of the child's parents in the game plays major role, because the child needs them as a good linguistic - communication model and they are responsible for providing suitable conditions for the correct pronunciation of sounds in the mother tongue.

The main goal and purpose of this paper was to examine whether educators throughout Croatia use language games to encourage listening in preschool children and how they implement them in educational groups. The research was conducted using an online form – a survey. 72 educators from various parts of Croatia participated in it. The research showed that an equal number of educators use language games 1 - 2 times a week and 3 or more times a week in their educational groups, and all educators use language games in various forms in their work with children in order to encourage listening, and in doing so encounter some obstacles when performing games.

Keywords: hearing, voice, language games, encourage listening

1. Uvod

Od prošlosti pa sve do danas mnogi znanstvenici navode kako se već u majčinoj utrobi, gdje je dijete izloženo prvim i raznolikim zvukovima, razvija sposobnost slušanja. Kako bi dijete tijekom daljnjeg razvoja usvajalo govor potrebno je vježbati i usavršavati sposobnost slušanja. Nužno je pružiti djetetu mogućnost stjecanja iskustva slušanjem na način da ga se okruži različitim okolinama i aktivnostima, npr. omogućiti mu slušanje razgovora odraslih, puštanje glazbe, boravak u trgovini, parku itd. jer je tako dijete okruženo poticajnom okolinom koja mu olakšava razvijanje njegovih prirodnih sposobnosti. Unutar djetetova govornog organizma se razvija meterinski jezik što proizlazi iz toga da dijete jezik ne uči, nego ga usvaja (Katarinčić, Velički, 2014). Jezično-komunikacijski razvoj definira se kao složen proces u kojemu se međusobno isprepliću dva procesa, a to su razvoj glasa i razvoj izgovora te svaki od njih zasebno sadrži različite faze razvoja kod djece rane i predškolske dobi. Navedeni proces započinje od djetetove najranije dobi, točnije prvi glas djeteta je njegov plač, a kasnije dolazi do početka izgovaranja glasova, odnosno artikulacije glasova. Prema Peti-Stantić i Velički (2008) za bolje razumijevanje i učenje govora potrebno je koristiti kvalitetan sadržaj, pozornost odgojitelja i roditelja, okruženost dobrim govornim modelima i aktivno slušanje djece. Uz poticajnu okolinu, za pravilan izgovor bitno je i zdrastveno stanje djeteta, ponajprije uredan sluh i razvijenost govornih organa.

Motiv odabira teme proizlazi iz znatiženje o svijesti odgojitelja o ulozi jezičnih igara u poticanju slušanja, provode li igre slušanja u svojim odgojnim skupinama, koliko često ih provode te nailaze li na neke prepreke pri provođenju. Igre jezikom mogu se tumačiti kao inicijatori razvoja govora kod djece rane i predškolske dobi. Prema autorici Kralj (2022) vještine slušanja i govora neophodne su za daljnji slijed vještina čitanja i pisanja u predškolskoj dobi. Važnu ulogu nosi djetetova najuža okolina, najviše roditelji i odgojitelji koji moraju obratiti pozornost na osmišljavanje i prilagođavanje jezičnih igara koje imaju određeni cilj, a istovremeno su pravilno namijenjene i prilagođene djetetovoj dobi i njegovom zdrastvenom stanju.

Prvo poglavlje govori o jezičnim djelatnostima te je svaka pojedino opisana. Nadalje je detaljno opisano slušanje kao jezična djelatnost s posebnom pozornosti u ovome radu te glas kao osnovna jedinica govora, kako nastaje putem odvijanja složenih fizioloških procesa u ljudskom

organizmu te koje su njegove karakteristike po kojima se svaka osoba razlikuje od drugih. Drugo poglavlje obuhvaća igru kao temeljnu aktivnost koja povezuje svu djecu. Zatim se spominje jezična igra putem koje dijete na nalakši i sebi najbliži način uči i spoznaje sebe i svijet oko sebe. S obzirom na temu ovog rada, a to je uloga jezičnih igara u poticanju slušanja kod djece predškolske dobi, u fokusu su igre slušanja i navode se primjeri spomenutih igara. Potom se opisuje provedeno istraživanje. Navodi se opis uzorka, instrument istraživanja, cilj istraživanja i hipoteze. Na koncu slijede rezultati na temelju kojih slijedi rasprava i zaključak ovog istraživanja i samog rada.

2. Jezične djelatnosti

Prema Apel i Maesterson (2004) jezik je prilagodljiv i bogat sustav. Također, autori govore o jeziku kao načinu kombiniranja glasova, riječi, znakova i rečenica što kao rezultat daje mogućnost iskazivanja misli i razumijevanja drugih, drugim riječima jezik predstavlja način socijalizacije i učenja. Jezik je, prema Aladrović Slovaček (2019), proces koji pokazuje opće elemente, zajedničke svoj djeci svijeta jer uspiju uspješno usvojiti jezik, bez obzira kojem su jeziku svakodnevno izložena te načinu učenja. Učenje jezika podrazumijeva učenje apstraktnih znakova putem kojih imamo mogućnost sporazumijevanja, a uključuje razvijenu motoriku, percepciju i slušne sposobnosti. Autorice Budinski i Lujčić (2018) govore o predškolskom razdoblju u kojem počinje proces opismenjavanja u koji ubrajamo: usvajanje jezika i usavršavanje jezičnih djelatnosti slušanja i govorenja i stvaranje preduvjeta za usvajanje temeljnih predvještina čitanja i pisanja. Autorica Pavličević-Franić (2005) navodi da se učenje jezika, od najranije, faze temelji na razvoju i poticanju osnovnih jezičnih djelatnosti, a to su: govorenje, čitanje, pisanje i slušanje. Ove četiri jezične djelatnosti su različite psihološko, sociološko i lingvističko uvjetovane vještine čija primjena uvelike olakšava ovladavanje jezičnog sadržaja te se međusobno isprepliću, nadopunjuju i preklapaju te nije moguća samostalna provedba neke od aktivnosti (Pavličević-Franić, 2005). Isto tako, autorica navodi kako se posebnosti jezičnih djelatnosti ostvaruju kroz proces sporazumijevanja. Dakle, uloga navedenih djelatnosti je prenošenje poruke od govornika do slušatelja putem komunikacijskih kanala. U jezičnu komunikaciju, dijete ulazi kroz proces slušanja i oponašanjem odraslih govornika. Zatim, kako bi u određenoj fazi progovorilo, upotrebljuje procese ponavljanja i razumijevanja. Nakon predškolske dobi, odnosno u školskoj dobi se razvijaju složenije jezične djelatnosti kao što su čitanje i pisanje. Slušanje i govorenje su urođene jezične djelatnosti što znači da se njihovo usvajanje događa spontanom ponavljanjem, razumijevanjem, percepcijom i proizvodnjom govornih poruka, dok su čitanje i pisanje djelatnosti koje se uvježbavaju kako bi se razvile. Autorica Peti-Stantić (2019) govori kako čitanje i pisanje nisu prirodne jezične djelatnosti za razliku od slušanja i govorenja. Prema Apel i Masterson (2004) govore kako odrasle osobe moraju biti aktivni slušatelji i sudionici u razgovorima koje dijete potiče, pri čemu trebaju biti dobar govorni model. Autrice Zokić i Vladušić (2022) jezične djelatnosti koje se više razvijaju učenjem i vježbanjem nazivaju vještinama, dok je jezične djelatnosti koje se više razvijaju

spontanim usvajanjem nazivaju sposobnostima. Sve jezične djelatnosti temelje se na osnovi jezičnog znanje koje ljudski um posjeduje.

2.1. Govorenje

Prema Andrešić i sur. (2010) uz to što je osnovni način komunikacije, govor služi i za razmjenu misli, osjećaja i ideja. Autorice Velički i Katarinčić (2014) opisuju govor kao značajni element za cjelokupni razvoj djeteta. Prema Zokić i Vladušić (2022) govorenje je vrsta produktivne jezične djelatnosti kojom se prenosi usmena poruka u procesu sporazumijevanja. Osnovna je ljudska djelatnost kojom uspostavljamo i ostvarujemo jezičnu komunikaciju. Jezičnoj djelatnosti govorenju predhodi samo djelatnost slušanja te je tako djelatnost slušanja prva u nizu jezičnih djelatnosti. Djeca slušanjem i oponašanjem odraslih sugovornika započinju govorno izražavanje. Kako bi proces govornog sporazumijevanja bio uspješan, potrebna su dva sugovornika koji, bez prestanka, izmjenjuju uloge govornika i slušatelja. Autorica Pavličević-Franić (2005) govor opisuje kao zvučnu realizaciju jezika koji se usvaja od djetetove najranije dobi, a govorenje kao jezičnu djelatnost smatra da se temelji na ljudskoj sposobnosti glasanja. Djeca obično i govore onako kako čuju od svoje najuže okoline (Aladrović Slovaček, 2019) Aktivan se rječnik počinje povećavati kada riječi dobivaju predmetno značenje i zato je važna predverbalna interakcija sa socijalnom i fizičkom okolinom djeteta gdje se stvaraju prva značenja koja se izmjenjuju sa sugovornicima.

Funkcija govornog čina je verbalno sporazumijevanje, odnosno ostvarenje govora između najmanje dvoje sugovornika, a ono uključuje izvanjezične i jezične elemente koji ga oblikuju. Govorne činove dijelimo na tri osnovna oblika: dijaloški, monološki i poliloški oblik. Dijalog je dvostrana komunikacija u kojoj sudjeluju govornik i slušatelj, pri čemu oni izmjenjuju uloge. Monolog je način komunikacije gdje samo jedna osoba govori, a ostali slušaju. Poliloški oblik je vrsta dijaloga u kojemu sudjeluje više govornika i slušatelja koji izmjenjuju svoje uloge (Pavličević-Franić, 2005).

2.2. Čitanje

Da bi čovjek izgradio sposobnost čitanja, nužno je da su predčitalačke vještine potpuno ovladane. U predčitalačke vještine pripada razvijanje govora, glasovne osjetljivosti, raščlamba riječi na glasove, usvojenost pisanih znakova (slova)... Prema Pavličević-Franić (2005) proces čitanja je kompleksna aktivnost primanja informacija u pisanom obliku, no ono što nazivamo čitanjem, samo je jedna, zadnja aktivnost u tom nizu, a to je primjena abecednog načela. Abecedno načelo podrazumijeva dogovoreni sustav u kojemu postoji uvijek ista veza između glasa (izgovoreni znak) i slova (napisani znak). Drugačijim riječima, svakom slovu pripada određeni glas. Navedeno načelo se odvija posrednim putem, odnosno preko roditelja, odgojitelja, učitelja. Aladrović Slovaček (2019) definira čitanje kao jezičnu aktivnost koja predstavlja temelj za usvajanje znanja te koja je usko povezana sa pojmom čitalačka pismenost, a taj pojam označava jednu od najvažnijih kompetencija te se ona stječe u prvim godinama djetetova obrazovanja. Ista autorica (2018) navodi da je, uz vještinu čitanja, važno ovladati čitanje s razumijevanjem. Roditelji imaju iznimno bitnu ulogu koja podrazumijeva uvođenje čitanja u naviku od najranije dobi te a s djecom posjećuju knjižnice, čitaju slikovnice tj. bilokakvo posezanje za knjigom. Kasnije, ulogu dijele sa odgojiteljima i učiteljima (Aladrović Slovaček, 2019). Prema Čudina-Obradović (2004) svrha čitanja je razumijevanje cjeline te svrha početnog učenja čitanja jest ovladavanje tehnikom čitanja kako bi ona postala automatizirana vještina. Zatim, čitanje možemo opisati kao fiziološku djelatnost jer je omogućena radom govornih organa, organom vida, poticanjem kore malog mozga i sve to zajedno sa poznavanjem slovnog sustava. Čitanje je i komunikacijska vještina jer nam služi za sporazumijevanje i komunikaciju s drugima. Prema Čudina-Obradović (2004) postoji nekoliko spoznaja o procesu čitanja točnije u procesu obrade podataka, čitanju, sudjeluju procesi jednostavne obrade (tehnika čitanja) i viši procesi obrade (razumijevanje pročitano). Ti procesi su omogućeni putem osjeta vida i sluha.

2.3. Pisanje

Pisanje je jezična djelatnost stvaranja teksta i samim time je složeniji proces od čitanja (Aladrović Slovaček, 2019). Ostvaruje se uporabom pisanih znakova – slova ili grafema. To je

složena aktivnost koja zahtijeva poznavanje slovnog sustava kao i usvajanje gramatičko-pravopisnih pravila i normi svakog jezika (Pavličević-Franić, 2005). Pisanje uključuje i jezično primanje i proizvodnju prilikom čega se potrebna fizička i psihička aktivnost. Svaki čovjek prvo slušno ili vidno primi jezični sadržaj i tek nakon toga započinje proces pisanja. Putem jezične djelatnosti pisanja odvija se komunikacija između autora teksta i čitatelja. Pisanje je jezična djelatnost koju mogu svladati oni koji su tome bili učeni. Također, autorica Pavličević-Franić (2005) nalaže da dijete mora usvojiti glas, naučiti kako izgleda i kako se bilježi znak koji ga predstavlja u pisanom jeziku. Nakon toga dijete mora savladati vještinu pretvaranja niza napisanih znakova u glasove (ili obrnuto) te sve povezati u smislenu cjelinu. Kada dijete usvoji vezu između slova i glasa, puno lakše nauči slova i dešifrira ih. Pisanje i čitanje su jezične djelatnosti koje se paralelno uče. Kako bi djeca savladala pisanje, potrebno je sustavno provoditi primjerene i raznolike oblike pismenih vježbi. Prvo se počinje s grafomotoričkim vježbama zatim vježbama prepisivanja riječi i rečenica (diktatima). Vježbe pisanja se provode zajedno sa ježbama slušanja, govorenja i čitanja. Svrha i cilj provođenja pisanja je poticanje što veće pismenosti u koju ubrajamo tehniku i vještinu pisanja, ali i samostalno stvaralaštvo (Zokić, Vladušić, 2022).

2.4. Slušanje

Jezični razvoj djece započinje slušanjem i u kasnijim fazama je usko povezana sa prethodnim jezičnim djelatnostima. Prema Pavličević-Franić (2005) slušanje se definira kao vrsta receptivne sposobnosti (primanja) koja omogućuje usvajanje fonetsko-fonološkog sustava nekog jezika, odnosno usvajanje fonema (najmanja jedinica govora), prozodema i intonema. To znači da dijete svoj jezučni razvoj započinje upravo slušanjem pri čemu usvaja i razvija svoj glasovni sustav (fonemi), naglasni sustav (prozodemi) i ritmičko-melodijski sustav (intonemi) hrvatskog jezika. Autor Bežen (2008) ukazuje na važnost slušanja kao bitnu sastavnicu učenja hrvatskog jezika. Bežen (2008) govori kako postoji nekoliko vrsta slušanja: slušanje radi prijema obavijesti i poruka, radi razumijevanja drugog, izgovor glasova u standardnom hrvatskom jeziku, pravilno naglašavanje riječi i intonacija rečenice. Postojanje urednog sluha preduvjet je za razvijanje slušanja kao jezične djelatnosti. Slušanje prethodi govornoj realizaciji jezika koja je čujna, odnosno zvukovna strana jezičnog izražavanja.

Uz to što je prva jezična aktivnost s kojom se čovjek susreće, slušanje je dio neverbalne komunikacije u kojem sugovornici šalju poruke i informacije, dok ih druga osoba prima i interpretira. Slušanje je najaktivniji oblik učenja i samim time neizostavni dio svakodnevne komunikacije i socijalnog ponašanja. Stoga, važno je kroz različite vježbe i aktivnosti vježbati slušanje kako bi se ta vještina razvila, kasnije i usvojila. Jezični razvoj djeteta započinje putem aktivnosti slušanja i nadovezuje se na govorenje, čitanje i pisanje. Prema Budinski i Lujčić (2018) u razdoblju rane i predškolske dobi počinje djetetovo opismenjavanje što obuhvaća usvajanje jezika i usavršavanje vještina slušanja i govorenja te na taj način stvara se preduvjet za usvajanje predvještina čitanja i pisanja. Autorica Posokhova (2008) upućuje da dijete, dok boravi u majčinoj utrobi, sluša govor i glas, ponajprije majke i na taj način uči ga razlikovati od drugih glasova. Iz toga proizlazi kako su govor i slušanje povezani. Djetetovo slušanje ponovljenih riječi omogućava neuronima da jačaju poveznice koje su potrebne za preradu informacija i na taj način nestaju poveznice za zvukove, riječi ili čak cijele jezike kojima dijete nije izloženo. Prve djetetove riječi su one koje je dijete čulo mnogo puta prije nego što ih je usvojilo jer ponavljanjem spoznaje važnost riječi. Majčino tepanje i sam njen glas kojim djetetu priča i opisuje stvari koje se događaju potiče proces učenja pri čemu valja obratiti pažnju na pravilan izgovor i upotrebu riječi. Važno je s djetetom stalno razgovarati, puno mu pričati i čitati kako bi mu omogućili prikladan razvoj jezičnih vještina (Oz, Roizen, 2014). Prema Starc (2023) dječji mozak je najviše podložan razvoju tijekom prve tri godine života i taj razvoj je ubrzan. Iznimno je važno da je dijete izloženo okolini koja je bogata zvukovima, glasovima, govorom i jezikom jer ako dijete neće imati poticajnu okolinu, jezični razvoj biti će sporiji (Starc, 2023).

Pavličević-Franić (2005) definira govorni sluh kao sposobnost čovjeka da prima i registrira govorne poruke koje prenosi u unutarnju, kognitivnu ili emocionalnu razinu koja se sastoji od fizičkog, fonemskog i melodijskog sluha. Fizički sluh sposobnost primanja i registriranja auditivnih podražaja pri komunikaciji koja se ostvaruje radom govornih organa, živčanog sustava i centra za sluh u mozgu. Fonemski sluh podrazumijeva sposobnost razlikovanja i proizvodnje fonema, dok se melodijski zvuk definira kao mogućnost razlikovanja i usvajanja melodijsko-ritmičkih i intonacijskih obilježja jezika što čini bitnom sastavnicom učenja materinskog jezika i ostalih jezičnih idioma (Pavličević-Franić, 2005).

Autor Bežen (2008) zvukove dijeli na tonove i šumove pri čemu je šum neodređeni zvuk koji nastaje nepravilnim treperenjem zvučnih valova, a ton je nastao pravilnom vibracijom zvučnih valova koji imaju svoju visinu, jačinu, boju i trajanje. Također, autor navodi kako se svi zvukovi koji nastaju radom govornih organa nazivaju glasovi, a osnovna svojstva glasova su glasnoća i zvučnost. Ako se kod djeteta pojavljuje slušna osjetljivost (gluhoća i sl.) postoji vrlo velika mogućnost da će izostati i ostale jezične djelatnosti.

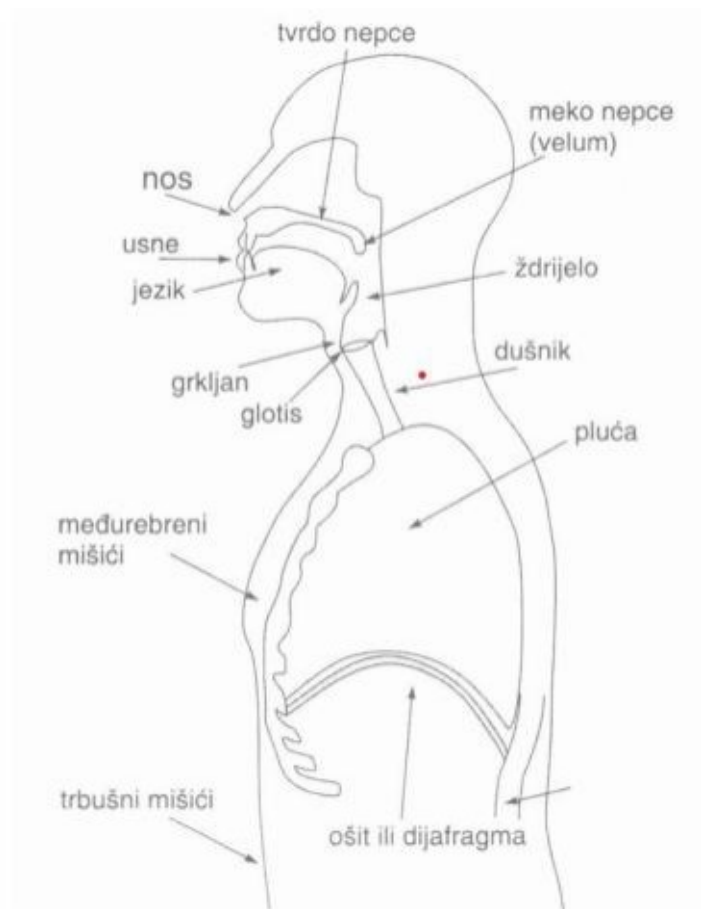
Razlikujemo aktivno i pasivno slušanje, pri čemu se pasivno slušanje definira kao slušanje u kojemu se osoba obraća drugome i govoreći informacije koje izazivaju empatičnost kod druge osobe koja sluša te pri tome se ne uključuje u razgovor pa čak ni ne postavlja pitanja. Cilj pasivnog slušanja je poticanje govora o samom sebi i o svojim osjećajima. S druge strane, aktivno slušanje je ono slušanje u kojemu govornik očekuje informaciju od osobe kojoj se obraća. Za pokazivanje razumijevanja koriste se geste, izrazi lica, govor tijela i pitanja. Cilj aktivnog slušanja je u potpunosti razumjeti sugovornika. Aktivno slušanje smatra se jednim od najtežih elemenata komunikacije i samim tim zahtijeva veću količinu energije od samog govorenja.

Umijeće slušanja je sposobnost koja se može razviti kao i znati slušati, a pritom čuti i razumjeti sadržaj. Potrebno je provoditi sve moguće vježbe slušanja npr. slušanje glazbe, brojalica, slušanje stvarnih govornih situacija, jezične igre slušanja i govorenja itd. Samo vježbanjem i poticanjem osjetljivosti sluha ostvarit će se učinkovitost u slušnoj komunikaciji prisutnoj svaki dan.

2.4.1. Glas

Govorni razvoj djeteta započinje pojavom glasa, a on se definira kao najjednostavniji element govora. Glas označava zvuk koji je nastao radom govornih organa i smatra se temeljem verbalne komunikacije. Omogućava zvučno prenošenje poruka, informacija i emocija te izražavanje (Župančić, 2022). Razvoj govora i jezika vrlo je bitan proces koji se proteže duž djetetova odrastavanja te samim time je dugotrajan i složen proces. U procesu ljudskog razvoja došlo je do zajedničkog rada dišnih organa i organa koji sudjeluju u probavi i kao produkt nastaje glas i govor. Centar za govor dio je našeg mozga koji utječe na osjetilo

vida, sluha i ravnoteže i zbog toga je odgovoran za percipiranje i stvaranje glasova i govora. Kako bi se formirao glas potrebni su sljedeći organi: nosna i usna šupljina, grkljan, respiracijski mišići, ždrijelo, mišići vrata i lica te kosti prsnog koša (Slika 1). Uho predstavlja glavni organ osjetila sluha i ravnoteže te se sastoji od vanjskog, srednjeg i unutarnjeg djela. Osjeti sluha nastaje na način da vanjsko uho hvata zvučne valove koji se u srednjem uhu pretvaraju u mehaničku energiju te u unutarnjem uhu ta energija se pretvara u živčane impulse koji se kreću dalje do mozga.¹ Ravoj i stanje govornih organa je bitno jer su preduvjet za pravilan i dobar izgovor.

Slika 1. *Govorni organi*

¹Hrvatska enciklopedija, mrežno izdanje. Leksikografski zavod Miroslav Krleža, 2021 <https://enciklopedija.hr/natuknica.aspx?ID=63037>

2.4.2. Proces nastanka glasa

Formiranje glasa najčešće je automatski proces točnije ne zahtijeva dodatno razmišljanje. Mjesto gdje započinje nastanak glasa je mozak. Mozak ima ulogu slanja impulsa u mišiće i živce koji služe za daljnji slijed procesa nastanka glasa. Prema Horga i Liker (2016) glas nastaje kao posljedica događanja ove tri složene radnje: inicijacije, fonacije i artikulacije. Početak procesa kretanja govorne zračne struje naziva se inicijacija te njena temeljna funkcija je proizvodnja energije koja je nužna za nastanak govornog zvuka. Fonacija jest proces u kojemu radom glasnica se kreira primjetna zvučna energija. Razlikujemo tri osnovna oblika fonacije, a to su: zvučna, bezvučna i šaptava. Posljednji proces je micanje izgovornih organa odnosno artikulacija ili izgovor (Horga, Liker, 2016).

Glas nastaje prolaskom zraka kroz glasnice, no kako bi se to ostvarilo potrebno je disanjem osigurati prolazak te zračne struje. Dakle, procesom disanja zračna struja tj. zrak slobono ulazi i izlazi iz pluća. Jedno od važnih mjesta artikulacije su usna i nosna šupljina. Predhodno navedene šupljine imaju sposobnost promjene oblika glasa. Grkljan je jedan od najvažnijih sastavnica artikulacijskog prolaza jer njegovim radom kao produkt nastaje glas na način da se zračna struja pomoću mehanizma vibracija glasnica pretvara u ton. Spomenuti slijed radnji naziva se stvaranje glasa ili fonacija. Najvažniji ulogu u procesu nastanka glasa ima zrak koji izlazi prolazi kroz glasnice i iz pluća, dok su glasnice one koje vlastitim vibriranjem proizvode zvučne valove koje čujemo kao ljudski glas. Konačni oblik glasa modelira se na izlazu iz artikulatora odnosno iz nosne i usne šupljine. Pluća moraju biti dobro opremljena dovoljnom količinom zraka jer u protivnom može doći do slabljenja glasa. Uz dovoljnu količinu zraka nužna je pravilna kontrola disanja. Ako su mišići vrata napeti, dolazi do gubljenja kvalitete glasa zbog toga što se ton glasa modificira ovisno o napetosti tih mišića. Što više su mišići vrata opušteniji, glasnice proizvode dublje tonove te je nosna šupljina otvorenija (Horga, Liker, 2016).

2.4.3. Glas i njegove karakteristike

Prema Posokhovej (1999) uz postepeno razvijanje dječjeg govora, paralelno se razvija i njegov izgovor. Iz toga proizlazi da su djetetovi prvi glasovi vrlo često neodređeni i nejasni (Posokhova, 1999). Moć ljudskog glasa je istovremeno nastajanje riječi i tona. Autorica Poplašen (2014) nalaže kako osobnost svakog ljudskog glasa proizlazi iz građe grkljana, ždrijela, kosti prsnog koša, nosne i usne šupljine, respiracijskih mišića, kosti kralježnice i zdjelice, kompletnog dišni sustav te mišići vrata i lica, a osobnost podrazumijeva jačinu, visinu, boju i raspon glasa tj. sve navedeno pripada karakteristikama glasa. U karakteristike glasa pripadaju još njegova emocionalnost, tempo i ritam govora. Kako bi izgovor glasova bio što kvalitetniji, treba njegovati svaku pojedinu njegovu karakteristiku od djetetove rane dobi (Posokhova, 2005).

Autor Kovačić (2006) navodi da je boja glasa ono što ga čini jedinstvenim i posebnim za svaku pojedinu ljudsku jedinku. Osim o fiziološkim karakteristikama i građi, boja ovisi i o nasljednim osobinama. Slušatelj, na temelju boje glasa, stvara pretpostavke fizičkim i psihičkim karakteristikama o osobi koja govori. Osobu čini prepoznatljivom njegova boja glasa. (Kovačić, 2006) Glas postaje viši kada je broj vibracija glasnica veći. Visina glasa se mjeri u hercima (Hz), a definira se kao broj vibracija glasnica u jednoj sekundi, a ovisi o razmaku glasnica. Na vrijednost visine glasa utječe djetetova dob, spol, tjelesne karakteristike i socijalna okolina. Jakost glasa interpretira se kao glasnoća glasa i označava se decibelima (dB). Jakost glasa je niža, što je manja amplitude titranja glasnica. Bežen (2008) naziva sve zvukove, koje ljudski organi proizvede, glasovima i navodi da su osnovni elementi glasova glasnoća i zvučnost.

Kroz ton glasa odgojitelja prenosi svoje emocije pa tako je važno biti pažljiv kojim tonom i na koji način se pristupa djeci (Šego, 2009). Poticanjem i vježbanjem pravilnog disanja poboljšava se izgovor glasova kod djece. Isto tako važno je njegovanje visine, snage i boje glasa kao i kontroliranje tempa u svrhu boljeg razumijevanja izgovorenog sadržaja. Sve ovo je bitno i nužno za jezično-komunikacijski razvoj djece rane i predškolske dobi. Vodopija i Vajs (2010) navode kako su moguće posljedice koje proizlaze iz mišljenja kako je

slušanje instiktivan proces pri čemu nije potreban dodatni napor, a to su: frustracija, gubitak važnosti informacija, loše ili krivo shvaćene upute ili pojačana mogućnost povrede tuđih emocija.

3. Dijete i igra

Prema Starc i sur. (2004) igra je osnovna aktivnost djece uz pomoć koje se djeca razvijaju i rastu. Početno značenje riječi igra u svome rječniku Vladimir Anić (2001) opisuje kao spontanu intelektualnu aktivnost djeteta što čini sastavni dio odrastanja i razvijanja ličnosti svakog pojedinog djeteta. Tijekom odrastanja igra postaje prirodno sredstvo izražavanja pri čemu se javljaju osjećaji ugone i zadovoljstva (Aladrović Slovaček, 2018). Prema Peti-Stantić i Velički (2008) igra je ljudska urođena aktivnost. Također, autorice Peti-Stantić i Velički (2008) tumače kako djeca svoja prva iskustva, vještine, sposobnosti i znanja stječu u spontanoj igri: uče hodati, govoriti, pojavljuju se prve spoznaje o svijetu oko sebe. U spontanoj igri djeca nesvjesno uče i razvijaju maštu, osjećaje, osjetilnost, međuodnose novih pojmova ili razumijevanje međuljudskih odnosa te je takvo učenje je trajno prisutno (Peti-Stantić, Velički, 2008).

Igra je aktivnost koja prati čovjeka u svim razdobljima života. Učenje kroz igru je aktivnost određena pravilima, promijenjiva je i simbolična, motivirana voljom, potiče divergentno mišljenje i pruža zadovoljstvo te a taj način djetetu pomaže stvoriti svoj svijet. Također, djeluje na razvoj percepcije, inteligencije, pamćenja, emocija, komunikacije, volje i ličnosti djeteta. Potrebno je da odgojitelji i roditelji provode igre kojima je cilj učenje čitanja, pisanja, slušanja i govorenja. Igre trebaju biti provođene u organiziranoj sredini jer djeca ne preferiraju kaotičnost (Šego, 2009).

S druge strane, prema Došen Dobud (2016) igra je aktivnost koja je sama sebi svrha unutar koje se vježbaju još nezrele sposobnosti pojedinaca kao i priprema za život, način proučavanja svijeta, uključivanje i prilagođavanje društvenoj zajednici, suočavanje sa prirodnom životnim potrebama i sl. Načini igranja se mijenjaju zajedno sa promjenama u ljudskom društvu (Došen Dobud, 2016).

Postoje tri kategorije igre koje razlikujemo: funkcionalna igra, simbolička igra i igra s pravilima. Funkcionalna igra je ona koja u djetetu izaziva razvijanje motoričkih, osjetnih i perceptivnih funkcija. Simbolička je ona igra koju razvojni psiholozi smatraju vrlo bitnom u kojoj se dijete priprema za svoju buduću životnu ulogu. Vygotski i drugi ruski lingvisti simboličku igru poistovjećuju sa pojmom “igra uloga”, a podrazumijeva da se djevojčice igraju sa lutkama, u kuhinji, pospremaju, oblače se i uređuju tj. pripremaju se za ulogu majke i žene, dok se dječaci igraju većinom sa alatima i autićima, i na taj način se pripremaju za ulogu muškarca. Zatim, igre s pravilima su u već gotovom obliku, njihova je uloga pomaganje u učenju elementa kulture i ostaju prisutne tijekom cijelog života jer se u njima dijete uči poštivanju različitih društvenih normi i pravila. Sve navedeno igru čini važnim dijelom djetinjstva koje ostavlja trag na cjelokupni razvoj ličnosti djece (Aladrović Slovaček, 2018).

Od najranije dobi djeca se susreću sa temeljnom aktivnosti djetinjstva – igrom. Kroz igru iskušavaju se razni elementi socijalnog, emocionalnog, tjelesnog i spoznajnog razvoja djeteta. Isto tako smatra se preduvjetom za početak usvajanja znanja i vještina. Prema Duran (2001) igra je najviše vezana za razdoblje djetinjstva, a u odraslijoj dobi gubi funkcionalnost.

3.1. Jezična igra

Kao i sve druge, jezične igre se, čak i kad to na prvi pogled nije vidljivo, igraju prema predhodno utvrđenim pravilima. Jezičnim igrama smatramo sve igre kojima je izražajno sredstvo jezik u svim svojim pojavnostima. Jezičnu igru je najjednostavnije i najtočnije odrediti kao prostor u kojem se i djeca i odrasli oslobađaju u vlastitom jeziku. U njemu zajedno uživaju savladavajući pravila, stječu vještinu postupanja u skladu s pravilima ili ih svjesno prekršuju (Peti-Stantić, Velički, 2008). Djetetov jezični razvoj je usko povezan s njegovim osjećajnim, fizičkim, komunikacijskim, spoznajnim i društvenim razvojem (Aladrović Slovaček, 2019). Prema Duran (2003) jezične igre se mogu imenovati kao funkcionalne igre pri čemu takve igre sadrže funkcije pomoću kojih dijete sazrijeva. Kao prve jezične igre može se smatrati imenovanje predmeta ili dijelova tijela koje roditelji nesvjesno primjenjuju u komunikaciji sa djecom u najranijoj dobi (Apel, Masterson, 2004). Prema Stamm (2019) učenje proizlazi iz ponavljanja igara koje su im zabavne, zanimljive i koje im predstavljaju izazov.

Jezične igre se provode s ciljem da se dijete i njegovi govorni organi pripreme za pravilan razvoj izgovora. Ovisno o sadržaju kojemu su namijenjene i koja sposobnost se želi usvojiti, razlikujemo igre čitanja, pisanja, slušanja i govorenja. Nadalje, postoji podjela igara obzirom na usvajanje ili uvježbavanje pojedinog gramatičkog sadržaja, a to su: fonološke, morfološke i sintaktičke igre. Potom slijede leksičke igre u koje pripadaju sve one igre kojima je cilj bogaćenje rječnika i stvaranje mentalnog leksikona, dok su pravopisne igre one kojima je cilj ovladavanje pojedinim pravopisnim pravilima npr. pisanje malog i velikog slova, pisanje interpunkcije itd... Iz razloga što je igra praćena zadovoljstvom i osjećajem ugone i zbog toga što je ispunjena harmonijom i ritmom, znatno olakšava usvajanje veće količine informacija u kraćem vremenu, a uz manji napor. Znanje stečeno u igri ostaje dulje zapamćeno, nego znanje usvojeno na bilo koji drugi način. Cilj jezičnih igara je ovladavanje jezikom i sve ono što on sadrži, poticanje pisanja i usmenog izražavanja te svladavanje gramatike i pravopisa što predstavlja čest problem s kojim se djeca susreću tijekom školovanja (Aladrović Slovaček, 2018). Autorica Posokhova (1999) govori o stimulativnim igrama koje se koriste u svrhu pokretanja i poticanja skladnog razvoja govora i sprječavanja mogućih odstupanja tijekom tog procesa. U stimulativne igre ubrajaju se jezične igre, igre disanja i glasa koje imaju ulogu sprječavanje mucanja, poremećaja izgovora ili glasa.

Jezične igre mogu se koristiti kada se dijete želi odvojiti od npr. televizora ili kompjutera, pri čemu dijete postaje aktivno. Jezične igre su potpuno besplatne. Dovoljno je samo imati volje i želje za igru te po potrebi izraditi pokoji rekvizit koji pojedina igra traži. Također, prilikomigranja dijete je u bliskom odnosu sa suigračima.² Karakteristično za jezične igre je što one mogu sadržavati pravila, ali i ne moraju. Rani početak provedbe jezičnih aktivnosti utječe na djetetova kasnija postignuća.

3.1.1. Igre slušanja

Autorica Aladrović Slovaček (2018) jezične igre opisuje kao jedan od načina pokretanja jezične djelatnosti slušanja, osobito aktivno slušanje, i osvještavanju iste. Prema Čudina-

²<https://vrtici-du.hr/wp-content/uploads/2020/03/Jezi%C4%8Dne-igre.pdf>

Obradović (1995), za razvoj glasovne raščlambe potrebne su spontane i/ili sustavno organizirane aktivnosti koje će djetetu omogućiti ove unutarnje procese:

1. obraćanje pažnje na zvukove i njihove značajke,
2. uočavanje, stvaranje i pamćenje rime,
3. uočavanje i memoriziranje početnog i završnog glasa u riječi.

Također, autorica Čudina-Obradović (1995) navodi kako za usvajanje čitanja je više potrebno obraćanje pozornosti na značajke zvuka (razlika u jačini, ritmu, dinamici, boji...), nego slušna osjetljivost. Tumači kako je prva godina života ključna za uspostavljanje slušne osjetljivosti i spremnost za usmjeravanje pažnje na zvukove te ukoliko u tom periodu postoji nekakav nepravilan i nepovoljan tijek u razvoju slušnih sposobnosti može se javiti prepreka u budućem razvoju čitačkih sposobnosti.

Primjeri igara slušanja prema Peti-Stantić i Velički (2008):

Zvučna igra pamćenja – Igru pripremamo zajedno sa djecom tako da unaprijed pripremljene predmete stavimo u kutijice, i to tako da u po dvijema kutijicama bude isti predmet npr. dvije sa kamenčićem, rižom, kovanicama... Kutijice pomiješamo. Zadatak je spojiti kutijice prema zvuku te skupiti što više parova. Odgojni cilj je vježba koncentracije.

Ja kažem nečujno, ti kažeš glasno – Voditelj nečujno izgovori riječ. Djeca pogađaju koju je riječ voditelj izgovorio na način da pažljivo promatraju vidljivi dio njegovih organa. Nakon što voditelj nečujno izgovori riječ i djeca je prepoznaju, ona glasno i razgovijetno izgovaraju riječ koju su prepoznala. Djeca mogu pogađati riječi pojedinačno ili u skupini. Odgojni cilj je vježba koncentracije.

Tražimo parove – Djeci podijelimo papiriće s nacrtanim životinjama. Svako dijete treba, hodajući pos obi, oponašati glasanje životinje koju je dobilo i tako tražiti svoj par. Preduvjet za igru je dječje znanje o glasanju i oponašanju životinja. Odgojni cilj je vježba koncentracije.

Kažem ti naopačke – Voditelj igre naglas izriče naredbu. Na primjer: "Skočite!", nakon čega svi igrači moraju napraviti suprotno odnosno čučnuti ili sagnuti se. Kako igra odmiče,

voditelj daje složenije naredbe i određuje kojim dijelom tijela treba učiniti radnju, npr. “Iskoračite lijevom nogom!” s ciljem da zbuni igrače. Ako voditelj želi, može činiti ono što govori kako bi se igrači još više zbunili. Cilj je dobo se osjećati u skupini, puno se smijati i veseliti. Odgojni cilj je vježba koncentracije i koordinacije.

Igre glasom – Na primjer voditelj kaže: ”Svi koji imaju hlače neka glasno izgovore glas A. Svi koji imaju naočale neka pijuću kao pilići pi, pi, pi. Svi koji imaju plavu kosu neka se glasno smiju.” Igra se može koristiti i za uvježbavanje izgovora glasova posebno ako je u skupini dijete čiji je izgovor glasova poremećen. Odgojni cilj je vježba logičkog zaključivanja i koncentracije.

Zamišljena loptica – Djeca sjede u krugu i bacaju zamišljenju lopticu i hvataju nekim simboličnim pokretom koji predhodno dogovorimo s djecom kao na primjer pljeskom pri kojem usmjeravamo ruku prema nekom suigraču i izgovaranjem njegova imena ili usmjeravanje pogleda prema odabranom suigraču uz izgovaranje njegovog imena. Odgojni cilj je uspostavljanje veze između mišljenja, govorenja i pokreta i vježba koncentracije.

Tajni znak - Jedno dijete iziđe iz prostorije , a ostali se dogovaraju za neki znak koji će svi iz skupine primjenjivati prilikom razgovora sa njim. Na primjer djeca se mogu dogovoriti da će svi u govoru koristiti poštaplice (da, znači, kakti...) ili će svi proizvoditi neki zvuk ili pokret (češkanje iza uha, kašljanje na kraju rečenice...) Nakon što se skupina dogovori tada se dijete vraća i počne slušati njihove razgovore, pridružiti se u komunikaciji, promatrati njihove radnje kako bi odgonetunlo dogovoreni znak. Ako je dijete pogodilo, skupina će ga uključiti u razgovor, no ako nije nastavljaju se praviti da ga ne čuju. Odgojni cilj je razvijanje suradnje u skupini.

Ludi doktor – Ova igra se igra tako da djeca sjede u krugu, a jedno dijete iziđe iz prostorije. Oni koji su u krugu jedan drugome šapnu neku smiješnu riječ ili skup riječi. Svatko treba zapamtiti ono što mu je susjed šapnuo. Dijete koje je izašlo se vraća i svakoga pita drugo pitanje, a on/ona izgovara ono što mu je šapnuto. Onaj tko izađe iz prostorije ispituje ostale kao ludi doktor na pregledu. Npr. “ Tko ti je najbolji prijatelj? – Crvenooka guska.” Odgojni cilj je razvijanje suradnje u skupini i poticanje i razvijanje mašte.

Spojene riječi – Igra se na način da voditelj pripremi nekoliko jednostavni rečenica koje izgovara tako da granice među riječima nisu onakve kakve bi trebale biti, nego “Ma lalis icat r čipo šumi.” te djeca pažljivo sllušaju, zatim pogađaju kako ispravno glasi rečenicai izgovaraju je. Kako bi djeca lakše shvatila smisao igre, za početak se prva ili zadnja riječ u rečenici rastavlja na slogove. Odgojni cilj je vježba koncentracije.

Čudesna riječ – Prije početka pričanja priče, djeci se objašnjava da kada čuju čudesnu riječ moraju i nešto napraviti. Na primjer, svaki put kada se u priči spomene neko ime moraju se okrenuti oko sebe. Ova je igra dobra za hiperaktivnu djecu obzirom da se kod njih mora poticati i razvijati aktivno slušanje i povezivanje istog sa pokretom i tako se pretvara u smislenu radnju. Odgojni cilj je vježba koncentracije.

Čuj, čuj – Igra u kojoj voditelj zadaje zadatke djeci na način da se prvo zada jedan zadatak, potom dva pa na kraju tri. Zadaci moraju biti jednostavni i jasno izrečeni. Na primjer: “Odnosi olovku na stolu, šiljilo stavi u kutiju, a papirić baci u kantu za smeće.” Voditelj prvo zadaje jedan, a kada se djeca naviknu na igru onda dva, zatim na kraju tri zadatka. Voditeljevo mjesto preuzima dijete koje prvo izvrši sva tri zadatka. Odgojni cilj je vježba izvršavanja verbalnih uputa i vježba koncentracije.

Cilj igara slušanja nije pronalazak pobjednika, već spoznaja slušanja na razne načine kao aktivnost čija je uloga bolja i kvalitetnija komunikacija. Kako bi aktivnost bila što uspješnija, potrebno je osigurati poticajnu i ugodnu okolinu (Aladrović Slovaček, 2018). Uporabom jezičnih igara slušanja potiče se brže pamćenje i učenje te se razvija sposobnost slušanja, koncentracija i pažnja.

4. Istraživanje

4.1. Opis uzorka

Istraživanje je provedeno među odgojiteljima iz cijele Hrvatske putem online obrasca – ankete. U istraživanju je sudjelovalo ukupno 72 odgojitelja od toga njih 97,2 % (70) čine žene, a 2,8 % (2) su muškarci. Od 72 odgojitelja 29,2 % ima između 40 - 50 godina, 27,8 % ima između 25 - 30 godina, 18,1 % ima između 50 - 60 godina, 16,7 % između 30 - 40 godina, zatim na kraju slijedi jednaki broj ispitanika točnije 4,2 % koji imaju 60 i više godina i onih koji imaju manje od 25 godina. Od svih ispitanih odgojitelja, njih 31,9 % imaju višu stručnu spremu, 30,6 % imaju završen diplomski studij, 26,4 % je završilo preddiplomski studij, jednaki broj ispitanika njih 5,6 % posjeduje magisterij ili doktorat znanosti i srednju stručnu spremu te na samom kraju 1,4 % ima visoku stručnu spremu. Trenutno 26,4 % ispitanika radi u jaslicama, 25 % u mješovitoj dobnoj skupini, 19,4 % u starijoj dobnoj skupini, 15,3 % u srednjoj dobnoj skupini, 12,5 % u mlađoj dobnoj skupini te je jedna osoba (1,4 %) napisala kako više ne radi u vrtiću kao odgojitelj, već je dobila unaprijeđenje za ravnateljicu, no radila je 23 godine u svojoj struci odgojitelja. Od ukupno 72 odgojitelja - ispitanika 23,6 % ima 1 - 5 godina radnog staža, potom slijedi 22,2 % koji imaju 5 - 10 godina koji je jednak sa ispitanicima sa 20 - 30 godina radnog staža, 15,3 % ima 30 - 40 godina radnog staža, 9,7 % ima 10 - 20 godina radnog staža, 5,6 % ima manje od jedne godine radnog iskustva i na samom kraju samo jedna osoba (1,4 %) ima 40 i više godina radnog staža.

4.2. Opis instrumenta istraživanja

Instrument istraživanja bio je online obrazac – anketa. Ispitanici su potpuno anonimni. Anketa je sastavljena od ukupno 23 pitanja unutar kojih je 18 pitanja vezano za temu ovog rada i 5 općih pitanja. Opći dio pitanja sadržava spol, dob, stručnu spremu, dobnu skupinu u kojoj ispitanici rade i radni staž ispitanika. Nadalje se, drugi dio tj. 13 pitanja tj. čestica (tablica 1) odnosi na procjenu važnosti jezičnih igara te su koncipirana tako da odgojitelji procjene vlastita iskustva, iskažu svoje stavove i mišljenja vezano za provođenje jezičnih igara sa djecom rane i predškolske dobi uz pomoć ljestvice brojeva od 1 do 5, pri čemu je: 1 - uopće se ne slažem, 2 - donekle se ne slažem, 3 - niti se slažem niti se ne slažem, 4 - slažem se i 5 - u potpunosti se slažem.

Zatim slijedi, posljednji, treći dio pitanja u kojemu se želi dobiti saznanja o vlastitom načinu provođenju jezičnih igara ispitanika. Sadrži jedno pitanje, gdje je već ponuđen odgovor, vezano za učestalost uporabe jezičnih igara, tri pitanja samostalnog odgovora i jedno pitanje o procjeni zainteresiranosti djece za jezične igre. Ispituje se na koji način provode igre za poticanje slušanja, koje su metode navođenja djece na slušanje npr. pravila te nailaze li na prepreke pri provođenju unutar odgojne skupine i koje su to prepreke s kojima se susreću. Zadnje pitanje je procjena koliko su djeca u njihovim skupinama zainteresirana za igranje jezičnih igara, na skali od 1 - 5 gdje je: 1 - nimalo nisu zainteresirana, 2 - donekle nezainteresirana, 3 - niti zainteresirana niti nezainteresirana, 4 - zainteresirana i 5 - izrazito zainteresirana.

Tablica 1. Čestice u anketi koje se odnose na procjenu važnosti jezičnih igara i stavova odgojitelja

1.	Putem jezičnih igara djeci je omogućeno lakše izražavanje misli i osjećaja.
2.	Smatram da su jezične igre vrlo važne u radu s djecom.
3.	Smatram kako je važno poticati jezično-govorni i slušni razvoj djece od najranije dobi kroz igru.
4.	Ne provodim jezične igre jer smatram da je to gubitak vremena.
5.	Smatram da djeci predstavljam dobar komunikacijski model.
6.	Jezične igre pozitivno utječu na razvoj govora kod djece.
7.	Jezične igre pozitivno utječu na razvoj slušanja kod djece.
8.	Zadovoljan sam znanjem koje imam za - provedbu jezičnih igara.
9.	Djeca imaju pravo odlučiti hoće li sudjelovati u igri ili ne.
10.	Kroz jezične igre djeca brže uče, lakše međusobno komuniciraju, lakše izgovaraju rečenice i vježbaju aktivno slušanje.
11.	Čitam stručnu literaturu jer smatram da ću tako unaprijediti znanje i steći nove ideje.
12.	Svakom djetetu se trudim prilagoditi pri provođenju jezičnih igara.

13.	Smatram da, uz odgojitelje, i roditelji moraju sudjelovati u osnaživanju komunikacije i ostalih jezičnih vještina svoje djece.
-----	--

4.3. Cilj i problemi istraživanja

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi koriste li odgojitelji u svojim skupinama jezične igre u svrhu poticanja slušanja i njihovo gledište o važnosti provođenja jezičnih igara kod djece predškolske dobi. Problemi koji su potekli iz temeljnog cilja su:

1. Ispitati jesu li odgojitelji zadovoljni znanjem koje trenutno imaju za provedbu jezičnih igara.
2. Ispitati odgojitelje o njihovim stavovima tj. smatraju li da su jezične igre dobro i korisno sredstvo u poticanju govora i slušanja kod djece predškolske dobi.
3. Utvrditi koliko često odgojitelji provode jezične igre u svome radu u trenutnoj skupini.
4. Ispitati na koje načine odgojitelji provode jezične igre u svrhu poticanja slušanja.
5. Ispitati koje metode odgojitelji koriste kako bi djeci usmjerili pažnju na slušanje.
6. Ispitati nailaze li na neke prepreke za vrijeme provođenja jezičnih igri i koje su to prepreke.
7. Utvrditi zainteresiranost djece za jezične igre na temelju procjene odgojitelja.

4.4. Hipoteze istraživanja

1. Očekuje se da odgojitelji čitaju literature kako bi unaprijedili svoje znanje i stekli nove ideje.
2. Očekuje se da odgojitelji smatraju da su jezične igre dobro i korisno sredstvo u poticanju govora i slušanja kod djece predškolske dobi.

3. Očekuje se da odgojitelji barem jednom tjedno provode u svojoj skupini jezične igre.
4. Očekuje se da odgojitelji na raznolike načine uvrstavaju provođenje jezičnih igara u svom radu.
5. Očekuje se da odgojitelji upotrebljuju valjane i uspješne metode kako bi djeci usmjerili pažnju na slušanje.
6. Očekuje se da se odgojitelji susreću s nekim preprekama za vrijeme provođenja jezičnih igara.
7. Očekuje se da su djeca zainteresirana za jezične igre.

4.5. Rezultati istraživanja

Prvi problem bio je ispitati jesu li odgojitelji zadovoljni znanjem koje trenutno imaju za provedbu jezičnih igara, dok je drugi problem bio ispitati odgojitelje o njihovim stavovima tj. smatraju li da su jezične igre dobro i korisno sredstvo u poticanju govora i slušanja kod djece predškolske dobi.

U tablici 2. prikazan je broj odgojitelja, od ukupno njih 72, koji su brojevima od 1 do 5 na ponuđenoj skali označili razinu slaganja odnosno neslaganja za zadanim tvrdnjama kako bi se ispitala procjena važnosti jezičnih igara te stavovi i mišljenja odgojitelja u radu s djecom predškolske dobi. Tablica 2. prikazuje rezultate svih 13 tvrdnji, gdje je varijabla broj 8 ključna jer predstavlja odgovor na prvi problem, a varijable 6 i 7 su odgovor na drugi problem

Tablica 2. Procjene odgojitelja i izraženo mišljenje o navedenim tvrdnjama o provedbi jezičnih igara u vrtiću

VARIJABLA	UOPĆE SE NE SLAŽE M	DONEKLE SE NE SLAŽEM	NITI SE SLAŽEM NITI SE NE SLAŽEM	SLAŽEM SE	U POTPUNOSTI SE SLAŽEM
-----------	------------------------------	----------------------------	--	--------------	------------------------------

1.	Putem jezičnih igara djeci je omogućeno lakše izražavanje misli i osjećaja.	/	/	5	22	45
2.	Smatram da su jezične igre vrlo važne u radu s djecom.	/	/	/	11	61
3.	Smatram kako je važno poticati jezično-govorni i slušni razvoj djece od najranije dobi kroz igru.	/	/	/	4	68
4.	Ne provodim jezične igre jer smatram da je to gubitak vremena.	66	3	2	1	/
5.	Smatram da djeci predstavljam dobar komunikacijski model.	/	1	5	31	35
6.	Jezične igre pozitivno utječu na razvoj govora kod djece.	/	/	/	3	69
7.	Jezične igre pozitivno utječu na razvoj slušanja kod djece.	/	/	/	6	66
8.	Zadovoljan sam znanjem koje imam za - provedbu jezičnih igara.	/	/	18	41	13
9.	Djeca imaju pravo odlučiti hoće li sudjelovati u igri ili ne.	1	2	13	22	34
10.	Kroz jezične igre djeca brže uče, lakše međusobno komuniciraju, lakše izgovaraju rečenice i vježbaju aktivno slušanje.	/	/	/	16	56
11.	Čitam stručnu literature jer smatram da ću tako unaprijediti znanje i steći nove ideje.	/	2	7	29	35
12.	Svakom djetetu se trudim prilagoditi pri provođenju jezičnih igara.	/	3	4	25	40
13.	Smatram da, uz odgojitelje, i roditelji moraju sudjelovati u osnaživanju komunikacije i ostalih jezičnih vještina svoje djece.	/	/	4	2	66

Da je putem jezičnih igara djeci omogućeno lakše izražavanje misli i osjećaja slaže se u potpunosti 45 odgojitelja (62,5 %), dok ih se 22 (30,6 %) samo slaže, a preostalih 5 (6,9 %) niti

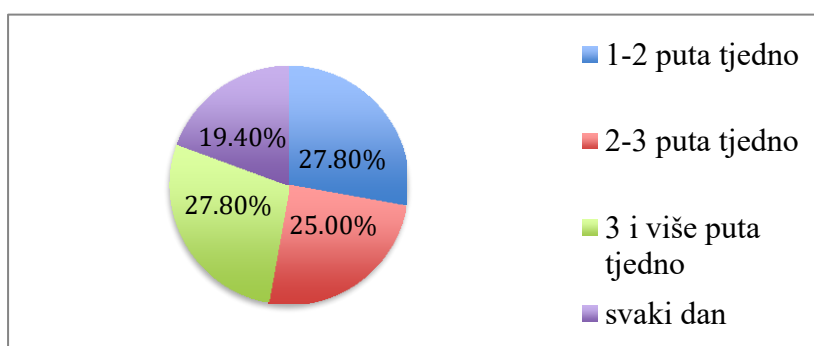
se slaže niti se ne slaže sa tvrdnjom. Nadalje, 61 odgojitelj (84,7 %) u potpunosti se slaže da su jezične igre vrlo važne u radu s djecom, a njih 11 (15,3 %) se samo slaže s tom tvrdnjom. 68 ispitanika (94,4 %) u potpunosti se slaže sa tvrdnjom da je važno poticati jezično-govorni i slušni razvoj djece od najranije dobi kroz igru, a 4 (5,6 %) se samo slaže s navedenom tvrdnjom. Zatim, 66 odgojitelja (91,7 %) se uopće ne slaže s tvrdnjom o neprovođenju jezičnih igara jer smatraju da je to gubitak vremena, 3 ispitanika (4,2 %) se donekle ne slaže, 2 (2,8 %) niti se slaže niti se ne slaže, a samo 1 odgojitelj (1,4 %) se slaže s tom tvrdnjom. U varijabli pod brojem 5, 35 odgojitelja (48,6 %) se u potpunosti slaže da smatra da predstavlja dobar komunikacijski model, 31 (43,1 %) njih se samo slaže, 5 (6,9 %) niti se slaže niti se ne slaže, dok jedna osoba (1,4 %) se donekle ne slaže s tvrdnjom. Da jezične igre pozitivno utječu na razvoj govora u potpunosti se složilo 69 odgojitelja (95,8 %), dok se njih troje (4,2 %) složilo sa tom tvrdnjom. Ova tvrdnja je postigla najveći broj istomišljenika. Da jezične igre pozitivno utječu na razvoj slušanja u potpunosti se složilo 66 ispitanika (91,7 %), a njih 6 (8,3 %) se samo složilo sa navedenom tvrdnjom. Da su zadovoljni znanjem koje imaju za – provedbu jezičnih igara 13 ispitanika (18,1 %) se u potpunosti složilo, 41 (56,9 %) se samo složilo, a njih 18 (25 %) niti se slaže niti se ne slaže sa zadanom tvrdnjom. 34 ispitanika (47, 2%) u potpunosti se slaže da djeca imaju pravo odlučiti hoće li sudjelovati u igri ili ne, 22 (30,6 %) se samo slaže, 13 (18,1 %) niti se slaže niti se neslaže, 2 (2,8 %) se ne slaže, a 1 ispitanik (1,4 %) nimalo se ne slaže sa tvrdnjom. Nadalje, 56 ispitanika (77,8 %) u potpunosti se slaže da djeca kroz jezične igre brže uče, lakše međusobno komuniciraju, lakše izgovaraju rečenice i vježbaju aktivno slušanje, a njih 16 (22,2 %) se samo slaže sa navedenom tvrdnjom. 35 ispitanika (48,6 %) u potpunosti se složilo da čita literaturu jer smatra da će tako unaprijediti znanje i steći nove ideje, 29 odgojitelja (40,3 %) se samo slaže, 7 (9,7 %) se niti slaže niti ne slaže, dok se 1 ispitanik (1,4 %) ne slaže sa tvrdnjom. Da se svakom djetetu trudi prilagoditi pri provođenju jezičnih igara u potpunosti se složilo 40 odgojitelja (55,6 %), 25 ispitanika (34,7 %) se samo slaže, njih 4 (5,6 %) se niti slaže niti ne slaže, a 3 ispitanika (4,2 %) se ne slaže sa tvrdnjom. 66 ispitanika (91,7 %) u posljednjoj se tvrdnji u potpunosti složilo da smatraju kako, uz odgojitelje, i roditelji moraju sudjelovati u osnaživanju komunikacije i ostalih jezičnih vještina svoje djece, 2 ispitanika (2,8 %) se samo slaže, dok se njih 4 (5,6 %) niti slaže niti ne slaže sa tvrdnjom.

Nadalje, grupa pitanja koja se odnosi na vlastito provođenje jezičnih igara ispitanika. U prvom pitanju željelo se saznati koliko puta u tjednu odgojitelji provode jezične igre u svojim

grupama što je ujedno i rješenje trećeg problema onosno utvrditi koliko često odgojitelji provode jezične igre u svome radu u trenutnoj skupini.

Jednaki broj ispitanika, njih 20 (27,8 %) provodi jezične igre 1 - 2 puta tjedno i 3 i više puta tjedno, 18 ispitanika (25 %) provodi igre 2 - 3 puta tjedno te na samom kraju 19 ispitanika (19,4 %) provodi jezične igre svaki dan. Rezultati su prikazani u grafu 1.

Graf 1. Učestalost provođenja jezičnih igara tokom tjedna

Četvrti problem bio je ispitati na koje načine odgojitelji provode jezične igre u svrhu poticanja slušanja. Pitanje je glasilo: „Molim Vas da u nekoliko rečenica opišete na koji način provodite jezične igre u svrhu poticanja slušanja u Vašoj skupini.“ Odgovori su prikazani u tablici 3.

Tablica 3. Odgovori odgojitelja (50) o načinima provođenja jezičnih igara u svrhu poticanja slušanja

1.	Aktivnosti u krugu ili manjim skupinama.
2.	Često takve igre provodimo u krugu, a svrha je zajedničko osmišljavanje priče, slaganje rime, igre na varijantu pokvarenog telefona, prepričavanje pročitane priče, priče iz vrećice i sl.

3.	Jezične igre provodim kroz igru, kada razgovaramo o nečemu što je djeci zanimljivo pokušam to proširiti s igrom asocijacija, na primjer: da mi kažu jednu riječ koja može biti povezana s riječju igračka.
4.	Igre "Opiši mi ovaj predmet" "Pogodi opisani predmet", pokretne igre i brojalice, igre prstima
5.	Pjevanje pjesmica.
6.	Provodim ih za vrijeme okupljanja u krug na tepihu ili za stolom, svako dijete sudjeluje, nastojim poticati prije svega razvoj govora i bogaćenje jezika, ali i slušanje međusobnih razgovora i odgovora. Klasične igrice reci riječ na slovo, na slovo..., analiza i sinteza riječi, pričanje priča prema slikama i sl. Svakodnevni razgovor, grupni i individualni su mi dio rada s djecom.
7.	Kroz pjesmice, brojalice, pitalice, zagonetke, kockice pričalice, pričanje priče i postavljanja pitanja nakon priče...
8.	Od jaslca pa do starije grupe pomoću lutke, scenskog nastupa, recitacija, pričanja, prepričavanja i slušanja raznih tekstova bogatimo dječji rječnik. Pazimo na dob djece i postepeno produljujemo aktivnosti kako bi djeca do polaska u školu mogla imati koncentraciju što dulju. Sve aktivnosti treba učiniti zanimljivima s pregršt poticaja kako bi djeca mogla stvarati i u tome istinski uživati.
9.	Kroz čitanje priča, slikovnica.
10.	Kalodont, Pokvareni telefon, Na slovo, na slovo, igre jez.analize i sinteze.
11.	Igramo igru u kojoj djeca moraju pljesnuti kada čuju unaprijed dogovoreni glas. Pritom moraju pažljivo slušati kako bi znali kada reagirati (pljesnuti).
12.	Npr. uz jezične igre znam uključiti i pokrete i znak kad se mijenjaju tako da trebaju biti prisutni i slušati da uoče promjenu.
13.	S obzirom da je riječ o srednjoj dobnoj skupini, djeca vrlo često samoinicijativno potaknu jezične igre, ali najčešće tijekom jutarnjeg kruga ponavljamo, reproduciramo ili učimo nove jezične igre..
14.	Kroz dramsko scenske igre.... Male tjelesne aktivnosti.... Svakodnevnu komunikaciju u spontanosti igra sa djecom....
15.	Igre pretvaranja, lutke za prste, izmišljanje priča.
16.	Nastaviti niz s riječi koja se rimuje s riječi koju su prethodno čuli.
17.	Obično prije ručka dok sjedimo svi za stolom i čekamo ručak.Djeca to jako vole.
18.	Najčešće pred ručak, kada su svi za stolom i imam njihovu pažnju. Moja grupa jako voli pogađanje životinje po opisu i tada su jako angažirani.
19.	Na početku s djecom porazgovaramo o stvarima koje se međusobno razlikuju i o suprotnostima. Razgovaramo i o tome po čemu se mi razlikujemo i što nas čini posebnima.
20.	Na stol ili na pod ispred djece stavimo različite predmete . Svaki predmet ima svoj par suprotnosti. Jedno dijete uzima jedan predmet i kaže što je to – npr. To je mala žlica. Zatim treba pronaći par koji tom predmetu odgovara po suprotnosti.
21.	Kroz rime, pjesmice i brojalice.
22.	Slikopriče, čitanje slikovnica, imenovanje slikovnih predložaka, igre s prstima, pokretne igre, audiopriče.
23.	Svakodnevno čitamo slikovnice koje djeca donose od kuće ili ovisno o temi kojom se bavimo. Navedemo djeci nepoznate riječi prije čitanja ,pa tokom čitanja kada primjere tu riječ moraju nešto izvesti,npr oponašati zvuk životinje.

24.	Priča iz vrećice , na slovo na slovo, zvučna igra pamćenja.
25.	Kratke, maštovite, često smiješne jezične igre koriste se često kao oblik rada u manjim grupama djece, ali vrlo često završe kao aktivnost cijele skupine budući da ih djeca vole i rado se odazivaju u igre.
26.	Biram igre s ponavljanjem kojima djecu potičem na koncentraciju i slušanje. Često je to igra hop u kojoj se ponavljaju pojmovi, koje odabirem prema trenutnoj temi i interesu djece. Npr. ponavljamo u krug riječi crvena - plava - žuta - hop. Djecu pozovem na tepih gdje formiramo krug te se trudim uključiti svu djecu i proći krug nekoliko puta.
27.	Igre rimom, prepričavanje priče, malešnice.
28.	S obzirom da smo u jaslicama trenutno smo bazirani na sjedenje u krugu i ponavljanje imena djeteta koji sjedi neposredno do, djetetu kojem dodajemo loptu, prepoznavanje i imenovanje životinja, predmeta i sl..., prepričavanje događaja, priče...
29.	Igre rime, čitanjem priča, recitacija, brojalice...
30.	Smišljamo riječi na zadani glas, memori-imenovanje, rima, brojice, brzalice...
31.	Igre slovo na slovo, nastavi priču, kaladont, reci suprotno....
32.	Dječje pjesme i brojalice, pjesme s ritmom.
33.	Čitanje slikovnica, razgovor, razne jezične igre
34.	Kroz pjesmice, priče, slikopriče, dramatizaciju, igre pokreta i govora..
35.	Potičem ih tako što pokušavam svu djecu u skupini uključiti u igru te im na zanimljiv način kroz igru približiti slušanje vršnjaka.
36.	Raznim igrama sa slovima, sastavljanjem riječi, rečenica, pričanjem, prepričavanjem, glumom, raznim anketama, razgovorom, uvođenjem novih riječi u svakodnevne aktivnosti, poticanje na verbalno rješavanje problema...
37.	I kroz planirane aktivnosti u zajedničkom krugu gdje naše jezične igre prate plan rada, ali isto tako i kroz dnevnu situacijsku komunikaciju.
38.	S obzirom da je to Montessori skupina najčešće je provodim tijekom vremena kruga koje imamo svaki dan u skupini.
39.	Čitanje priča, zagonetke, slovo na slovo, prepričavanje...
40.	Do sada sam radila s djecom predškolske dobi (6 i 7 g.) te smo gotovo svako jutro sjedili u jutarnjem krugu u kojem bismo prvo odigrali neku jezičnu igru. Pomoću jezičnih igara vježbali bismo glasovnu analizu i sintezu, rima, vizualnu percepciju i diskriminaciju, činjenična znanja te sve ono vještine koje su potrebne za ispitivanje zrelosti u školi (školski obveznici). Uz navedeno, djeca su razvijala vještine čekanja na red, slušnu percepciju i slično.
41.	Scenskim improvizacijama i dramatizacijama, pogodi/dovrši riječ ili rečenicu, nastavi priču, izmjenjene poznate priče i bajke itd.
42.	Nastavi niz, pjesmice, nabrajalice, ponavljalice, tašunaljke, rime, recitacije, brojalice, izmišljalice, ponovi-ponovi što je rekao prijatelj pored tebe...
43.	Igre gdje slušamo i trebamo pljesnuti kad čujemo riječ koja označava nešto živo ili igre poput Simon kaže.
44.	U svakoj situaciji kada želim smiriti djecu (plač, umor, neraspoloženost) započnem igru s prstima, tapšalicu, brojalicu ili igru s pjevanjem. Djeca odmah slušaju i počinju izvoditi pokrete, prateći mene.

45.	Okupljamo se u jutarnjim satima u "jutarnjem krugu prijateljstva", mala gumena "antistres" loptica mi pomaže da djeca budu duže koncentrirana, jer ono dijete koje ima lopticu u ruci govori.
46.	Individualno (jedan na jedan), u paru, u manjim skupinama i grupno. Sa aplikacijama, nomenklaturnim karticama, slikama u nizu, neoblikobanim materijalom, predmetima iz neposredne okoline....ili bez ičega.
47.	Uglazbljujem svakodnevni govor, malešnice, tapšalice, igre s pjevanjem i pokretom..
48.	Primjeri igre:ispričaj priču , slovo na slovo , rime,brojalice, slikopriče,složi riječ, igre sa sličicama i kockom - ispričaj priču....
49.	Igre asocijacija potiču djecu na povezivanje riječi koje su povezane nekim značenjem ili temom, što ih stimulira na razmišljanje izvan okvira. U ovoj situaciji djeca moraju slušati jedni druge, obratiti pozornost na ono što je izrečeno kako bi mogli nastaviti. Na isti način provodimo i igru "Riječ na riječ", "Nastavi niz", "Riječi u rimi", "Stvori priču"...
50.	Kroz igre opisivanja, prepričanja događaja, maštanja, priče na zadanu riječ (boja, stvar, pojava, životinja), nastavi priču, promjeni bajku, promjeni uloge - likove priče, brzalice, brojalice....

Analiziranjem odgovora na ovo pitanje, uočava se sličnost između odgovora, a neki su bili čak isti. Kao primjere jezičnih igara za poticanje slušanja naveli su: *Nastavi niz*, *Riječ na riječ*, *Kaladont*, *Pokvareni telefon*, *Na slovo na slovo*, *Opiši mi ovaj predmet*, igre jezične analize i sinteze, riječ u rimi, prepričavanje događaja, *Nastavi priču*, pjevanje pjesmica i brojalice, recitacija, nabrojalice, postavljanje zagonetki, pričanje priča, igra *Simon kaže*, pjesme s rimom i ritmom, čitanje slikovnica, smišljanje riječi na zadani glas, igre sa stavljanjem riječi i rečenica, uvođenje novih riječi u svakidašnji govor, slikopriče, dramatizacija, igre pokreta, izmišljanje priča uz pomoć mašte, igra asocijacija, spoj jezičnih igri, pokreta i slušanja, priča iz vreće, *Reci suprotno*, kocke pričalice, „antistres“ loptica...Neki odgojitelji koriste malešnice, tapšalice i uglazbljuju vlastiti govor.Odgojitelji često koriste vrijeme kruga za izvođenje igara. Različiti su načini izvođenja pojedinih ispitanika, neki ih izvode u manjim grupama, individualno ili u paru, dok neki iz izvode u dramaticaziji putem scenskog nastupa. Odgojitelji u jaslicama su fokusirani na sjedenje u krugu i ponavljanje imena prijatelja do sebe i njemu se dalje dodaje loptica, prepričavanje priča i sl. S druge strane odgojitelji ispitanici koju rade u sredjoj dobnoj skupini kažu kako njihova djeca često samoinicijativno potaknu igre.

Peti problem bio je ispitati koje metode odgajatelji koriste kako bi djeci usmjerili pažnju na slušanje. Pitanje na koje su ispitanici trebali napisati samostalan odgovor, glasilo je: „Koje

metode koristite kako bi naveli djecu na slušanje npr. pravila prije početka igre, jedni drugih tijekom igranja itd.?” Rezultati odnosno odgovori prikazani su u tablici 4.

Tablica 4. Odgovori ispitanika (50) o metodama koje koriste za navođenje djece na slušanje

1.	Razgovor o pravilima igre, situacijski u igri, motivacijom.
2.	Prije početka igre, prođemo pravila igra i također se dogovorimo da jedni druge međusobno slušamo.
3.	Prije svake aktivnosti sjednemo u krug i dogovorimo pravila igre.
4.	Metodu govora, opisivanja i pokazivanja.
5.	Okupim ih, objasnim pravila, pokažem na primjeru i provodimo igre. Što ih više puta ponavljamo, djeca bolje shvaćaju upute.
6.	Razgovor, dogovor, pravila.
7.	Objašnjavam im pravila igre te je kratko demonstriram, odigramo krug za probu kako bi naučili pravila.
8.	Postoje pravila skupine te naravno dogovaramo pravila igara koje igramo.
9.	Svaka igra ima pravila, pa tako i jezične. Da, prije početka igre navedemo pravila, u čijem postavljanju djeca sudjeluju.
10.	Uvođenje pravila, ponovno prepričavanje, izmješani redoslijed.
11.	Dogovorom da slušamo jedni druge, da ponavljamo svi zajedno...
12.	Ponavljamo naglas pravila, zapisujemo ih na papir, crtamo ih.
13.	Dogovorimo se kad ćemo što raditi i poštivamo dogovor. Ako se to kroz igru poremeti ponavljamo i trudimo se poštivati dogovor.

14.	Pravila skupine često već reguliraju odnesu slušanja/govorenja/prekidanja/uvažavanja.....drugih, a ovisno o igri koja se provodi i dobi i razv. mogućnostima prisutne djece uvijek se podsjeća na pravila igre ili dogovaraju ona koja nisu točno definirana
15.	Svaki dan jedno dijete govori, a ostala djeca pomno ga slušaju. Na taj način djeca uče slušati jednu druge.
16.	U krugu je uvijek lopta ili neka pl igračka koja putuje do onoga koji govori.
17.	U dogovoru s djecom najčešće ili ukoliko su djeca previše "aktivna", tada se pokazalo kao najbolje rješenje za umiriti neprimjerene igre.... također, dok čekamo objed, da skratimo vrijeme čekajući ručak užinu...
18.	Pravila ponašanja općenito u skupini su isto tako preduvjet za realizaciju bilo kojih aktivnosti.Tako se djeca osjećaju sigurno i imaju povjerenje u odgojiteljice i sve drugo se lakše izrealizira.
19.	Sjedenje u krugu prijateljstva, formaciju na koju su "naučeni" kada se ide nešto raditi i "učiti", "improvizirani" mikrofon ukoliko je koncentracija lošija kako bi im usmjerila pažnju na govornika, klupko vune kao poveznica između govornika i slušatelja, stolica pričalica postavljena nasuprot djece slušatelja i sl.
20.	Kada bismo sjedili u jutarnjem krugu, ponovili bismo pravilo koje glasi da ono dijete koje u ruci drži neki predmet (npr.lopta) priča, a ostali ga slušaju. Ukoliko se radi o djeci mlađe dobi, metoda "Uzmi ključ i zaključaj usta". Samo odgojitelj ima rezervni ključ koji daje jednom djetetu. To dijete smije otključati usta i pričati dok ostali imaju zaključana usta i slušaju.
21.	Postavljanje jasnih pravila igre, poštivanje sugovornika i čekanje na red, korištenje lutaka ili predmeta, aplikacija, zvučne kulisa itd.
22.	Provodimo igre tišine kako bi se umirili i stišali.
23.	Tisina dok jedan govori, pravo na reći rješenje ima samo onaj tko digne ruku.

24.	Umirujuće meditacije.
25.	Tko drži neki predmet, može govoriti, ali najčešće pravilo koje i inače vrijedi - kad jedan govori, drugi sluša. Prije početka "vježbe tišine", osluškivanja zvukova iz okoline i prepoznavanja, igra "Kipovi" kako bi se djeca igrom smirila, sabrala i bila spremnija za slušanje.
26.	Ispruča se što ćemo raditi i demonstrira.
27.	Igre tišine.
28.	Djeco danas vježbamo naše uši i koliko one dobro čuju, a usta odmaramo dok nismo na redu za pričanje.
29.	Slušamo jedni druge, ne upadamo u riječ, dižemo ruku kad nešto želimo reći (starija skupina).
30.	Djeca vole slušati jedni druge, ako vidim da to nije tako i da se određeno dijete zabavlja s nečim drugim, ja ga s par pitanja vratim, pravilo je: učimo slušati jedni druge.
31.	Igre za opuštanje i pažnju.
32.	Umirivanje, zatvaranje očiju.
33.	Ekete bekete...govorim tiho tiše....pljesnem, ugasimo sve zvukove,igramo se tišine...
34.	Najčešće od djece tražim da ponove ono što je rečeno. Na taj način svi moraju slušati jer ostajemo na mjestu ukoliko svako dijete ne zna ponoviti bitne stvari.
35.	Umirivanje atmosfere u skupini (prst gore, prst dolje, prst na dio tijela dok se djeca ne umire i skrenu pažnju na govornika.
36.	Jedan, dan, tri sad slušamo svi.
37.	Kod čitanja tražimo tišinu, ali mogu aktivno sudjelovati pitanjima ili komentarima. Dogovaramo pravila unaprijed ovisno o vrsti igre.

38.	Promjena tempa, intonacije i glasnoće mojeg glasa. Nekad glasnije govorim da privučem pažnju, a ponekad govorim tiše kako bi privukla dječju pažnju, promjena dinamike je dobra metoda.
39.	A zavisi od trenutka, imamo dogovoreni jutarnji krug koji im najavim i onda znakom, zvoncem ih pozovem. Već se zna da se uvijek ponavljaju ili usvajaju nova pravila za koje imamo neke simbole ili sličice.
40.	Pokazne kartice.
41.	Uglavnom je to motivacijski dio sa nekim zvukom.
42.	Obično koristim lutku koja ih poziva ili se ja pretvorim u neki lik koji djeca vole.
43.	Modulacija glasa... Kostimi ranije... Ne oblikovani materijal.... Kutijica iznenađenja.
44.	Poticaji su raznoliki, ovise o onome što želim dobiti od djece, ovise o raspoloženju i interesu ili neinteresu. Pravila se obavezno postavljaju, objašnjenje tijekom igre...
45.	Zanimljivim pristupom, pisanjem i crtanjem pravila, ponavljanjem među djecom.
46.	Vizualna prezentirana pravila, pjesmica za smirivanje, ples prije početka igre koji ode od bržeg i glasnije i postaje polakši i tiši.
47.	Motivacijom scenskom lutkom, mijenjanje glasa, čarobnom kutijom, glazbenom k.
48.	Bravo, evo imaš zvijezdicu, ili samo pohvaliti. Ako neće sudjelovati ne forsiramo dok dijete samo ne priđe.
49.	Izrada poticaja i dobra priprema ključne su za sudjelovanje djece u aktivnosti.
50.	Pravila ne treba ponavljati svaki puta s obzirom na to da su djeca već navikla na takav oblik rada.

Odgovore sam grupirala na način da 1 - 21 se pretežito odnosi na razgovor o pravilima i postavljanje istih, nadalje 22 - 37 odnose se na tišinu, umirivanje i slušanje jedni drugih. Odgovor pod brojem 38 se odnosi na modulaciju glasa odgojitelja. Od 39 - 49 odgovora se odnosi na

raznolite poticaje, dok 50 odgovor glasi kako nema potrebe za neke metode jer djeca već znaju pravila. Odgojitelji provode igre tišine i umirivanja (zatvaranje očiju) kako bi se djeca smirila i utišala te razgovorom određuju pravila i ponavljaju ih zajedno na glas. Prije aktivnosti, većinom u krugu, postavljaju pravila npr. dok jedan govori, drugi slušaju, pravilo dizanja ruke, čekanja na red za govor, poštivanje drugih sugovornika... Neki odgajateji uvode zvono kao poziv, lutke ili neki djeci najdraži lik/motiv kako bi pridobili njihovu pažnju i stvorili tišinu. Nekoliko odgojitelja je napisalo da uvodi predmet npr. lopticu i samo onaj koji drži lopticu smije pričati, a ostali ga slušaju. Ako se pravila tokom igre izgube, u tom slučaju se djecu podsjeća na njih i ponovno ponove koji put. Nekoliko odgojitelja navelo je kako nemaju potrebu ponavljati pravila jer ih djeca imaju već usvojene i kada dođe vrijeme za igru, automatski se prilagođavaju igri. Također, naveli su modulaciju vlastitog glasa (promjena tempa, intonacije, glasnoće i dinamike) kao poticaj djece na slušanje i dobivanje njihove pažnje. Koliko će djeca biti voljna surađivati, ovisi i o njihovom raspoloženju i interesu ili neinteresu. Odgojitelj u mlađoj skupini naveo je metoda „uzmi ključ i zaključaj usta“. Odgojitelji navode da kroz objašnjavanje i demonstriranje pravila kroz ponavljanje igre djeca ih usvajaju pa ih nije potrebno toliko ponavljati kasnije. Dio odgojitelja je ukazao na važnost postavljenih poticaja i dobre pripreme za aktivnost.

Šesti problem bio je ispitati nailaze li odgojitelji na neke prepreke za vrijeme provođenja jezičnih igri i koje su to prepreke. Posljednje pitanje za samostalnim odgovorom je: „Nailazite li na kakve prepreke prilikom igranja jezičnih igara koje zahtijevaju vještinu slušanja?“ U tablici 5. se nalaze odgovori na pitanje.

Tablica 5. Odgovori odgojitelja (50) o preprekama prilikom jezičnih igara koje zahtijevaju vještinu slušanja

1.	Ne.
2.	Ne, nikakve.
3.	Uglavnom ne.
4.	Zasada ne.

5.	U svojoj skupini ne, eventualno u skupini gdje budem na kratkoj zamjeni pa djeca nisu upoznata s mojom implicitnom pedagogijom.
6.	Ponekad, ali s obzirom da poznajemo djecu već znamo sto kako i kada.
7.	Ne, djeca uživaju pričati i slušati međusobne priče, osobito one koje proizlaze iz njihove mašte.
8.	Uglavnom ne. No , moguće je da u grupi imate djecu s poteškoćama u razvoju što zahtjeva drugačiji pristup.
9.	Treba neko vrijeme na početku školske godine da djeca usvoje pravila.
10.	Počele smo sa svakodnevnim čitanjem ili igrama od samoga početka kako smo preuzele grupu(stariju jasličku) i do kraja godine su već pravi mali aktivni slušači,koji svakodnevno donose neku knjigicu i jako im je bitno da je pročitamo tokom dana,šta im daje poticaj za stalno donošenje.
11.	Razigrano i živo dijete, buka iz drugih prostorija.
12.	Naravno, uvijek postoje ometajući sadržaji.
13.	Buka u sobi djece koja se nisu uključila.
14.	Da. Djeca ponekad znaju biti vrlo radoznala pa od buke ne možemo razviti vještinu slušanja.
15.	Zadržavanje pažnje pojedine djece i ometanje igre umjesto tiho povlačenja iz igre.
16.	Neće uvijek sva djeca poštivati pravila te ih se u tom trenutku potiče na poštivanje pravila. Ukoliko ne žele sudjelovati, mogu izabrati neku drugu aktivnost u nekom drugom centru aktivnosti kako ne bi ometali drugu djecu.
17.	Bude uvijek djece koja to ne vole, ali ponudi im se alternativa i onda sami biraju...
18.	Naravno, anuliramo, pokušavamo u manjim skupinama, individualno, grupno uz pokret, uz zvuk glazbala itd.

19.	Ponekad djeca upadaju u igru i smatraju da je vrlo važno, na primjer, prepričati neki osobni doživljaj na poticaj neke spomenute riječi (npr., more - onda vole pričati kako su bili na moru, što su radili). Ovo i nije prepreka s obzirom na to da tako također razvijaju jezični razvoj, ali ipak utječe na tijek igre i koncentraciju skupine.
20.	Mlađa djeca u skupini postanu nestrpljiva i ne mogu dugo slušati ostale.
21.	Ako je mješovita skupina događa se da su mlađa djeca lošije koncentracije ili ih ne zanima..ili dobro ne shvaćaju igru.
22.	Ovisno o stupnju razvoja djece. Djeca koja imaju verbalnih poteškoća teže se snalaze i prilikom slušanja.
23.	Djeca s poremaćajima pažnje teže održavaju koncentraciju, ali ako je uključen i pokret u jezičnu igru, pažnja je bolja.
24.	Nailazim, ima djece kojoj je ponekad potrebna pomoć prilikom izgovarana određenih riječi.
25.	Povremeno. Ovisno o dobi i sposobnostima prisutne djece, prisustvu djece s PP ili TUR, dobu dana, okolnostima.... Sve češće se uočavaju i jez. gov. poteškoće kod djece i iako su takve igre velika dobrobit i za tu djecu... njihove poteškoće mogu otežavati provedbu istih.
26.	Manjak zainteresiranosti kod one djece koja lošije izgovaraju glasove.
27.	Problemi s koncentracijom, motorički nemir djeteta, brojnost djece u skupini (30).
28.	Da, djeca koja ne žele ili ne mogu sudjelovati u igri ponekad su glasna, pa ometaju pažljivo slušanje. Zato je puno teže organizirati aktivnost za njih, nego samu igru u kojoj sudjeluje većina.
29.	Djeca imaju često vrlo lošu pažnju i usredotočenost..
30.	Ponekad su neki nezainteresirani , pokušamo im dati na važnosti .

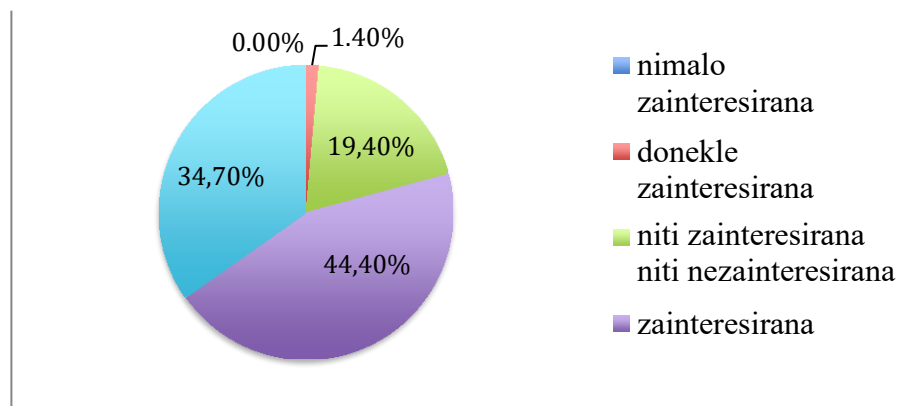
31.	Ponekad je potrebna dodatna motivacija djece, umirivanje djece koja imaju slabiju pažnju, prevelika bude ok jer se aktivnosti ne provode frontalno pa djeca koja ne žele sudjelovati znaju biti prehladna.
32.	Zadobiti pažnju svih odjednom. Lakši je rad u manjim skupinama.
33.	Djeca koja imaju problema s koncentracijom ili stalni nemir ometaju ovakve aktivnosti.
34.	Prepreka se javlja zbog smanjene koncentracije djece te je tu potrebno djecu dodatno motivirati i usmjeravati. Primjećujem da se često dešava da se djeca "isključe" i ne reaguju na okolinu.
35.	Dječja sramežljivost, djeca iz nacionalnih manjina koja baš i ne razumiju jezik, djeca s posebnim potrebama, kraća koncentracija.
36.	Ne zainteresiranost djece ukoliko su igre preduge.
37.	Nezainteresiranost, manjak pažnje, povučenost djeteta, uključivanje djece s poteškoćama.
38.	Smanjena koncentracija i pažnja djece.
39.	Različite mogućnosti pojedinog djeteta vezano uz koncentraciju.
40.	Nezainteresiranost djece, loša koncentracija.
41.	Nezainteresiranost pojedine djece.
42.	Manjak koncentracije.
43.	Manjak koncentracije kod neke djece koji treba vježbati.
44.	Da. Slaba pažnja.
45.	Ponekad je sastav skupine vrlo težak i djeca nemaju koncentracije u buci ili nekim krikovima uopće ista poslušati, a kamo li jezične igre. Ometa sigurno buka, plač, vrtižanje, trčanje, tučnjava....
46.	Nedostatak pažnje.

47.	Loša koncentracija djece i velik broj djece.
48.	Veliki broj djece u skupini
49.	Prevelik broj djece kojoj treba individualiziran pristup i pomoć u kombinaciji s djecom kojoj to ide lako, pa ponekad jednima bude predosadno, a drugima prezahtjevno.
50.	Brojnost djece u skupini.

Analizom ovih odgovora jasno se primjećuje koliko ima istih odgovora točnije istih prepreka s kojima se ispitanici susreću. Odgovore sam grupirala na način da 1 - 8 odgojitelji uglavnom ne nailaze na prepreke. Odgovori 9 i 10 su više općeniti o privikavanju djece na pravila, dok se odgovori od 11 - 19 odnose na djecu koja nisu uključena pa ometaju druge. Od 20 - 47 odgovora odnosi na smanjenu pažnju i koncentraciju što ujedn je i najbrojnija prepreka s kojom se odgojitelju susreću. Od 48 - 50 odgovora odnose se na veliku brojnost djece unutar odgojne skupine. Oni se najvećim djelom odnose na veliku brojnost djece unutar skupine i manjak koncentracije i pažnje, zatim slijedi buka djece koja nisu uključena u aktivnosti/igre, nezainteresiranost, uključivanje djeteta s poteškoćama što zahtijeva promjenu pristupa igri, dječja sramežljivost, razigrano i živo dijete. Djeca koja ne žele ili ne mogu sudjelovati ponekad su glasna što rezultira ometanjem pažljivog slušanja ostale djece i odvlačenje pažnje od glavne aktivnosti. Za takvu djecu je teže organizirati aktivnost za njih, nego samu igru. Također, spominje se problem koji se javlja u mješovitim skupinama gdje mlađa djeca gube koncentraciju dugog slušanja i praćenja starijih, ili ih igra ne zanima, ili ju ne shvaćaju dobro. Neki odgojitelji navode kako djeca vole upadati u igru sa nekim svojim pričama što onda povede i ostale. Neki odgojitelji se se izjasnili kako ne nailaze na prepreke, dok neki ponekad se susreću.

Posljednji problem bio je utvrditi zainteresiranost djece za jezične igre na temelju procjene odgojitelja. Odgojitelji su morali procijeniti zainteresiranosti djece za jezične igre na skali od 1 do 5. Odgovori su prikazani u grafu 2.

Graf 2. Odgovori odgojitelja o procjeni zainteresiranosti djece za jezične igre

U grafu 2. prikazano je kako 44,4 % (32) odgojitelja je označilo da su djeca u njihovoj skupini samo zainteresirana za jezične igre, nadalje 25 odgojitelja (34,7 %) je odgovorilo da su djeca izrazito zainteresirana za provođenje jezičnih igara, 14 ispitanika (19,4 %) smatra kako njihova djeca nisu niti zainteresirana niti nezainteresirana, a samo jedan ispitanik (1,4 %) je označio da njegova djeca su donekle zainteresirana. Niti jedan ispitanik nije označio da njegova djeca nisu nimalo zainteresirana za jezične igre.

5. Rasprava i zaključak

Zbog manjeg uzorka ispitanika, rezultati ovog istraživanja se ne mogu generalizirati, no ipak pokazuju pravac razmišljanja odgojitelja. Istraživanje je provedeno među odgojiteljima iz cijele Hrvatske putem kratkog, anonimnog online obrasca – ankete. Iz glavnog, postavljenog cilja proizašli su podciljevi koje sam željela ispitati. Rezultati ankete pokazuju kako veći broj odgojitelja smatra da su jezične igre bitan dio razvitka govora i sluha kod djece rane i predškolske dobi. Isto tako, putem jezičnih igri je djeci omogućeno lakše izražavanje misli i osjećaja. Pokazalo se da odgojitelji – ispitanici smatraju da djeci predstaju dobar komunikacijski model, da su zadovoljni znanjem koje posjeduju te da čitaju stručnu literaturu kako bi unaprijedili svoje znanje i stekli nove ideje. Veći broj ispitanika se izjasnio da nailazi na prepreke za vrijeme provođenja jezičnih igri. Kao temeljni problem/prepreku opisali su veliku

brojnost djece u skupini i njihov nedostatak pažnje i koncentracije, pa čak i nezainteresiranosti. Također, dosta odgojitelja navelo je kao postojeću prepreku buku koju proizvode djeca koja ne sudjeluju u igri i uključenje djeteta sa poteškoćama i sa poremećajem pažnje. Kao problem s kojim se susreću naveli su mješovitu dobnu skupinu u kojoj se često događa da mlađa djeca izgube koncentraciju u dužoj igri ili ju ne razumiju. Nadalje, najviše ispitanika, kao metode koje koriste za poticanje djece na slušanje, spomenulo je igre tišine, umirivanja i koncentracije. Prije početka igranja igre, često u krugu, razgovorom objašnjavaju i demonstriraju pravila te ih nekoliko puta ponove. Dogovaraju pravila o uzajamnom slušanju, kada jedan priča, ostali slušaju. Neki odgojitelji, za pridobivanje pažnje, koriste modulaciju vlastitog glasa odnosno promjenu njegove glasnoće, ritma i dinamike. Anketa je pokazala da jednaki postotak ispitanika provodi jezične igre 1-2 puta i 3 i više puta tjedno. Neki ih provode unutar cijele skupine u kojoj sva djeca sudjeluju i moguće je otvaranje i oslobađanje sramežljivije djece, dok neki više njeguju individualan pristup ili rad u manjim skupinama pri čemu dijete ima pravo odabrati hoće li sudjelovati ili ne. Za poticanje slušanja koriste se jezičnim igrama poput *Pokvarenog telefona*, *Reci suprotno*, *Na slovo*, *Nastavi niz*, *Kaladont...* Uz navedene igre upotrebljuju tehnike prepričavanje i smišljanje priča, slaganje rime, priče iz vreće, slaganje rečenica, uvode „antistres“ lopticu, lutke itd. Provode ih uz druge aktivnosti poput dramskih igrokaza, predstava, pjesmicama, brojalicama koje su povezane sa aktivnostima kojima se djeca u određenom trenutku bave. Posljednje, iz istraživanja proizašlo je da je većina ispitanika procijenila kako su njihova djeca zainteresirana za jezične igre.

Prema Aladrović Slovaček, Ceković i Zovkić (2014.) igra je urođena aktivnost kod djece koja u sebi sadržava veliki broj aktivnosti i samim time pomaže djeci u otkrivanju i građenju njihovih spoznaja i vještina jer zbog njene harmoničnosti, ritma i zadovoljstva olakšava djeci usvajanje veće količine informacija. Jezične igre koje odgojitelji provode sa djecom rane i predškolske dobi imaju ulogu učenja, istraživanja i poticanja slušanja na djeci zabavan način, pri čemu oni nesvjesno sudjeluju u aktivnostima, unaprijeduju svoj govor i sposobnost slušanja. Uloga odgojitelja je važna jer njegovo znanje o cjelovitom razvitku i učenju djece predškolske dobi osigurava i potiče dijete na izvježbavanje govora i izgovora materinjeg jezika kako bi se postigao djetetov maksimum, a za to je nužno poticanje slušanja kako bi se na taj način aktivirao svaki slušni osjet i unaprijedio. Uz odgojitelje, koji moraju djetetu predstavljati dobar komunikacijski primjer, uloga roditelja u unaprijeđenju pravilnog izgovora i dobrobit djeteta je

jednaka i važan čimbenik koji je prisutan kod kuće svakog djeteta od njegove najranije dobi. Uz prave poticaje dijete utječe samo na vlastiti jezično-govorni razvoj te kroz igru, bez nametanja, vježba svoje vještine i usvaja nove sadržaje.

LITERATURA

1. Aladrović Slovaček, K., Ceković, A., Zovkić, A. (2014). Language games in early school age as a precondition for the development of good communicative skills. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol.16 No.Sp.Ed. (1)* 11- 23. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/176611>
2. Aladrović Slovaček, K. (2018). *Kreativne jezične igre*. Zagreb: Alfa d.d.
3. Aladrović Slovaček, K. (2019). *Od usvajanja do učenja hrvatskog jezika*. Zagreb: Alfa d.d.
4. Andrešić, D., Benc Štuka, N., Gugo Crevar, N., Ivanković, I., Mance, V., Mesec, I., Tambić, M. (2010). *Kako dijete govori? Razvoj govora jezika, najčešći poremećaji jezično-govorne komunikacije djece predškolske dobi*. Zagreb: Planet Zoe d.o.o.
5. Apel, K., Maesterson, J. J. (2004). *Jezik i govor od rođenja do 6. godine*. Lekenik: OSTVARENJE d.o.o.
6. Bežen, A. (2008). *Metodika, znanost o poučavanju nastavnog predmeta*. Zagreb: Profil.
7. Budinski, V., Lujić, I. (2018). Mišljenje odgojitelja ometodičkim postupcima za razvoj predvještina čitanja i pisanja. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje, Vol. 20 No. Sp.Ed.2* 131 - 170. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/313707>
8. Čudina-Obradović, M. (1995). *Igrom do čitanja*. Zagreb: Školska knjiga.
9. Čudina-Obradović, M. (2004). *Kad kraljevna piše kraljeviću*. Zagreb: Pučko otvoreno učilište Korak po korak
10. Došen Dobud, A. (2016). *Dijete - istraživač i staralac*. Zagreb: Alinea.
11. Duran, M. (2003). *Dijete i igra*. Jastrebarsko: Naklada slap.
12. Horga, D., Liker, M. (2016). *Artikulacijska fonetika*. Zagreb: Ibis grafika d.o.o.
13. Kovačić, G. (2006). *Akustička analiza glasa vokalnih profesionalaca*. Zagreb: Graphis.

14. Kralj, J. (2022). Učenje jezika kod male djece. *Varaždinski učitelj : digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 5 No. 9 61 - 65. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/393920>
15. Lakić, A. (2020) Jezične igre kao sredstvo poticanja dječjeg razvoja govora. Dječji vrtić Dubrovnik. Preuzeto s <https://vrtici-du.hr/wp-content/uploads/2020/03/Jezi%C4%8Dne-igre.pdf>
16. Oz, C. M., Roizen, F. M. (2014). *Vaše dijete od prvog plača do polaska u školu – vodič za roditelje*. Zagreb: V.B.Z. d.o.o.
17. Pavličević-Franić. D. (2005). *Komunikacijom do gramatike*. Zagreb: Alfa.
18. Pavličević-Franić, D. (2018). The impact of listening and speaking language skills on the development of communicative competence. *Hrvatski časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol.20 No.Sp.Ed. (2) 287 - 308. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/313713>
19. Peti-Stantić, A. (2019). *Čitanjem do (spo)razumijevanja: od čitalačke pismenosti do čitateljske sposobnosti*. Zagreb: Naklada Ljevak
20. Peti-Stantić, A., Velički, V. (2008). *Jezične igre za male i velike*. Zagreb: Alfa.
21. Poplašen, D. (2014). Vokalni noduli ili čvorići glasnica – profesionalna bolest. *Sigurnost*, 56 (3), 261 - 263. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/188658>
22. Posokhova, I. (1999). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece: priručnik za roditelje*. Lekenik: OSTVARENJE d.o.o.
23. Posokhova, I. (2005). *Izgovor: kako ga poboljšati*. Lekenik: OSTVARENJE d.o.o.
24. Posokhova, I. (2008). *Razvoj govora i prevencija govornih poremećaja u djece : priručnik za roditelje*. Zagreb: OSTVARENJE d.o.o.
25. Stamm, J. (2019). *Kako ojačati dječji mozak*. Jastrebarsko: Og grafika d.o.o.
26. Starc, B., Čudina-Obradović, M., Pleša, A., Profaca, B., Letica, M. (2004). *Osobine i psihološki uvjeti razvoja djeteta predškolske dobi – Priručnik za odgojitelje, roditelje i sve koji odgajaju djecu predškolske dobi*. Zagreb: Golden marketing – Tehnička knjiga.
27. Starc, I. (2023). Aktivnosti za poticanje govora kod djece do 4 godine. *Varaždinski učitelj : digitalni stručni časopis za odgoj i obrazovanje*, Vol. 6 No. 12. 201 - 206. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/436998>

28. Šego, J. (2009). Utjecaj okoline na govorno-komunikacijsku kompetenciju djece; jezične igre kao poticaj dječjemu govornom razvoju. *Govor*, 26 (2), 119 - 149. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/244957>
29. Škarić, I. (1991). *Fonetika hrvatskog književnog jezika*. Zagreb: Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti.
30. Velički, V., Katarinčić I. (2014). *Stihovi u pokretu: malešnice i igre prstima kao poticaj za govor*. Zagreb: Alfa, d.d.
31. Vodopija, Š., Vajs, A. (2010). *Vještina slušanja u komunikaciji i medijaciji: priručnik i savjetnik za uspješnu komunikaciju*. Zagreb: Naklada.
32. Zokić, T., Vladušić, B. (2022). Jezične djelatnosti u razrednoj nastavi: slušanje, govorenje, čitanje i pisanje. Preuzeto s <https://www.skole.hr/jezicne-djelatnosti-u-razrednoj-nastavi-slusanje-govorenje-citanje-pisanje/>
33. Župančić, D. (2022). Govor, glas i glasovni poremećaji. 16 - 18. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/file/411369>

PRILOG

Slika 1. Govorni organi. Preuzeto s https://fonet.ffzg.unizg.hr/pletikos/predav-kultura_gov/2_Glas-fonacija.pdf

Tablica 1. Čestice u anketi koje se odnose na procjenu važnosti jezičnih igara i stavova odgojitelja

Tablica 2. Procjene odgojitelja i izraženo mišljenje o navedenim tvrdnjama o provedbi jezičnih igara u vrtiću

Tablica 3. Odgovori odgojitelja (50) o načinima provođenja jezičnih igara u svrhu poticanja slušanja

Tablica 4. Odgovori ispitanika (50) o metodama koje koriste za navođenje djece na slušanje

Tablica 5. Odgovori odgojitelja (50) o preprekama prilikom jezičnih igara koje zahtjevaju vještinu slušanja

Graf 1. Učestalost provođenja jezičnih igara tokom tjedna

Graf 2. Odgovori odgojitelja o procjeni zainteresiranosti djece za jezične igre

Izjava o izvornosti završeng rada

Izjavljujem da je moj završni rad izvorni rezultat mojeg rada te da se u izradi istoga nisam koristila drugim izvorima osim onih koji su u njemu navedeni.

(vlastoručni potpis studenta)